Anul IV ARAD, SÂMBĂTĂ 1|14 APRILIE 1900 **Nr. 62**

REDACȚIA
Arad, strada Aulich Nr. 1

ABONAMENTUL
Pentru Austro-Ungaria: pe un an 20 cor. pe 1/2 an 10 cor.; pe 1/4 de an 5 cor.; pe 1 lună 2 cor.
Ieșit de Duminecă pe an — 4 coroane. — Pentru România și străinătate pe an: 40 franci.
Manuscripte nu se napoiază

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA:
Arad, strada Aulich Nr. 1

INSERȚIUNILE:
de un șir garmond: prima dată 14 bani; a dona oară 12 bani; a treia oară 8 b., și timbru de 60 bani de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Scrisori nefrancate nu se primesc.

Anul IV. Numĕr de Duminecă **Nr. 14**

Rĕspuns.

«Telegraful Român», foaia mitropoliei din Sibiu ne cearta cu patimă. Se ia adecă la ceartă cu noi, *ca să poată lovi în P. S. Sa Episcopul Fostŭ Goldiș.*

Nu vom respunde pe acelaș ton, pentru-că noi nu cearta voim s'o mărim, ci adeverul il căutăm și dreptatea, și *a lămuri* voim lucrurile.

Intâiu de toate o declarație: *«Tribuna Poporului»* nu este foaia episcopiei aradane, după cum este *«Telegraful Român»* foaie a mitropolitului. Nu! Ci legătura între noi și P. S. Sa Episcopul Goldiș este aceea a credincioșilor către capul bun și blând al bisericii lor. Ne strângem în jurul P. S. Sale cu tot devotamentul pentru a-i ajuta să indrepteze scaderile din eparchia Aradului și zid să formăm incontra a ori-ce reu. Intru-cât scaderile din biserică sunt o urmare și a domniei episcopului Mețianu, am avut prilej să dovedim. Azi nu este Român — afară de «neamuri» — care să nu fie convis despre atâtea stricaciuni căzute asupra eparchiei Aradului prin conducerea duhovnicească a fostului nostru episcop Mețianu și prin felul cum a știut el chivernisi.

Că în restimp de 24 ani, cât ni-a fost episcop, s'au făcut și lucruri bune, cine o tăgaduește? Ar fi fost trist, ca un pătrar de veac, cea mai bogata și mai mare eparchie ortodoxă să stea pe loc. Dar nu toate s'au făcut numai prin vreednicia episcopului, ci și au partea lor și oamenii nostri. Reul însă venit asupra noastră deodata cu năvălirea peste noi a atâtor neamuri din Ardeal ale fostului episcop, fără îndoiala ca *numai* I. P. S. Sale mitropolitului Mețianu este a se socoti.

Să nu o ia deci I. P. S. Sa prea de sus, și mai ales să nu ni-se infățișeze de moralisator suprem, să nu ne atribue *nouĕ* păcate pe care insuși le-a savirșit. Să nu ne învinuiască *pe noi* că spargem biserica, că aruncăm hulă asupra capilor bisericei și că am uneltit în potriva celor drepți și buni, ci să-și aducă I. P. S. Sa aminte de următoarele:

Cel care intâia oară a uneltit impotriva capului bisericii ortodoxe, a fost Episcopul Mețianu. In casa lui *s'au adunat d-niĭ Babeș Moesonyi și ceialalți pentru a pune la cale* detronarea mitropolitului Miron, *pe care îl declarase* nevrednic *pentru purtarea sa în biserică.*

Cel care invinuise intâia oară *de apostasie pe vicarul Goldiș, inaintea sinodului episcopesc, tot episcopul Mețianu a fost. Și dacă I. P. S. Sa se va mai incumeta să ne ia prea de sus, îi vom aminti noi pe larg de chipul perfid cum s'au pus la cale învinuirile aduse vicarului Goldiș, rolul trist ce a jucat atunci episcopul Mețianu și rehabilitarea ce s'a dat, sub presidencia mitropolitului Miron, vicarului Goldiș.*

Cel, care ori-și-cât a fost prigonit de maĭ marele eparchieĭ sale a fost actualul episcop Goldiș. Nicĭ odată însă P. S. Sa nu s'a dus nicĭ să se plângă, nicĭ să acuze în foile ungurești. *Atacurile din urmă impotriva episcopuluĭ Goldiș și a sfetnicilor sĕĭ*, au fost însă trimise din cancelaria nepotuluĭ din Arad al I. P. S. Sale Metropolitului Mețianu. *Asta o știm din isvor sigur!*

Prigoniți de episcopul I. Mețianu au murit profesoriĭ dela institutul pedagogic-teologic din Arad: Dr. Lazar Petroviciu, Atanasiu Tuducescu și Lazar Tescula; persecutat a murit învĕțatul asesor și referent școlar Dr. Georgiu Popa; persecutați au fost, dar nu i-a putut frânge, profesoriĭ Romul Ciorogariu și V. Mangra; cel dintâiu a fost delăturat dela catedră ca să facă loc luĭ Puticĭ (cuscrul episcopuluĭ Mețianu), al doilea a fost suspendat la 1882 dela direcțiunea institutuluĭ, ca să facă loc luĭ Aug. Hamsea, nepotul *episcopuluĭ, ear' la 1887 a fost suspendat dela catedră pentru-că în adunarea constituantă a femeilor române din Arad a combătut suplementul de statut* care escludea pe femeile române gr.-catolice de a fi membre în reuniune; *și în fine, suspendat este și astăzĭ dela catedră pentru-că a luat parte în deputația cu Memorandul la Viena, afacere în care episcopul în loc să-'i ieie apărarea, cum făcuse mitropolitul Miron, susținênd la catedrele lor pe d-niĭ Dr. D. P. Barcianu și D. Comșa, deși acești fuseseră osândiți în procesul Memorandului, l'a apăsat și acusat chiar.*

Știn apoĭ, din isvorul cel maĭ competent, că da, *magnatul Gall a denunțat formal pe Episcopul Goldiș la guvern. Aceasta pe când era în Budapesta și metropolitul Sibiiului.*

Și insuși articolul din numĕrul de Marți al »Telegrafului Român« *nu este el oare cea maĭ pĕcătoasă* denunțare? *Nu îl infățișează oare I. P. S. Sa Mitropolitul Mețianu pe episcopul Aradului ca intovĕrășit cu elemente primejdioase pentru biserică și patrie?!...*

Cum vine un organ bisericesc, un mitropolit să afirme că alegii unui popor *sunt elemente distructive și că episcopul, care se razimă pe* majoritatea aleasă liber de popor, *sĕvîrșește un pĕcat nespus de mare?!*

Cum adică: înțelepții bisericii să fie numai nepoții din eparchia Aradului ai I. P. S. Sale, frații Popescu și frații Hamsea? Și ceĭ cu lepĕdare de sine numai d'alde N. Zigre și T. Puticĭ, cuscrii I. P. S. Sale?

Ne cutremurăm, vezênd atâta patimă la un om bĕtrân și așezat într'un scaun atât de înalt. Se pare că nicĭ înălțimea nicĭ strălucirea scaunului sĕu, nu 'i-a putut insufla mitropolitului Mețianu seninetatea și cumpăneala, fără de care maĭ ales un cap încoronat al bisericii se despoaie de ori-ce demnitate. Mitropolitul Mețianu este deci acelaș Mețianu, care despărțindu-se în catedrala din Arad de eparchioții sĕĭ, ocăra ca în tĕrg pe ceĭ carĭ avusese curagiul să-i spună în fața slăbiciunile.

Doamne, ferește biserica română de prelați atât de pătimași!

Noi înțelegem ca I. P. S. Sale să-i pară nespus de rĕu pentru-că în alegerile sinodale din eparchia Aradului oamenii sĕĭ și neamurile sale au fost — *turtiți*, — cuvêntul orĭ maĭ bine: faptul acesta este ce maĭ ales sublinicază *«Telegraful Român»*. Nu înțelegem însă, ca pentru aceasta I. P. S. Sa să se năpustească cu ocărĭ asupra *alegilor diecesei*, numai pentru-că poporul n'a maĭ ales după dorința I. P. Sale? După cum n'am înțeles, și nu va putea să aprobe cineva, că episcopul Mețianu a avut sfetnic om certat cu legea, care dacă acum nu e în temniță, are să mulțumească numai bunătății fără margini a episcopuluĭ Goldiș. Ear fostul episcop de ani de zile știa și *acoperea* crima omuluĭ sĕu, numai pentru-că-i era slugă plecată.

Și totuși I. P. S. Sa vorbește altora de morala înaltă, de cinstea bisericii, de dragostea frățească și de înțelegerea între fiii aceleiași biserici?

In fața acestor pornirĭ — vom sfîrși cu vorbele *«Telegrafuluĭ Român»* — ni se impune să fim la postul de onoare și să ne ridicăm vocea totdeauna când cineva, fie el cât de sus pus, vrea să întunece adevĕrul și să se așeze în calea celor, *carĭ numaĭ binele bisericĭ îl vor.*

FRANCISC IOSIF LA BERLIN. ***Știrea ca M. Sa Monarchul nostru se va duce la Berlin, unde va sosì în 5 Maiu și va sta două zile, pentru a fi de față la proclamarea de maiorean a principelui moștenitor al Germaniei, este întimpinata cu mare bucurie de întreaga presa germana. Toate foile atribue o deosebita insemnătate intrevederii dintre cei doi imperați. Nu mai sufere îndoiala, ca M. Sa Monarchul nostru se duce nu numai pentru a fi de față la o parada, unde era destul sa trimità pe nepotul sĕu, moștenitorul de tron archiduce Francisc Ferdinand, ci se duce sa discute cu Impĕratul Germaniei afaceri politice de cea mai mare insemnătate.***

Alegerile pentru Sinod.

Alegerile pentru Sinod s'au sfîrșit și în eparchia Aradului. In pace și bună rînduiala s'a petrecut totul și dacă este ceva de spus, e numai faptul, că oamenii fostului episcop, pentru a nu suferi infrângere, s'au dedat la vechile apucăturĭ din trecut. Cu toate acestea însă, poporul a trimis în Sinod tot deputați hotărîți a da episcopuluĭ Iosif Goldiș tot ajutorul intru cârmuirea cu înțelepciune și bunătate a naiei bisericești. Protivnicĭ ai episcopului, oamenĭ de-ai „neamurilor“ cum li-se zice, abia s'au ales vre-o 14. Ceilalți, până la 60, sunt cu trupul și sufletul închinați muncii de desrobire a diecesei, prin stârpirea tuturor relelor încuibate sub fosta stăpânire bisericească.

Au fost aleșĭ în:

COMITATUL ARADULUI

Arad.

Protosincelul V. Mangra, V. Paguba și R. Ciorogar.

Radna.

Pr-pul V. Beleș, I. Beleș și I. Raicu.

Șiria.

Pr-pul G. Popovicĭ, Russu Șirianu și Aug. Botoc.

B.-Ineu.

Pr-pul C. Gurban, G. Feier și V. Goldiș.

Chișineu.

Pr-pul dr. I. Trăilescu, M. Veliciu și dr. C. Ardelean.

Buteni.

Pr-pul I. Giorgia, dr. G. Popa și N. Mladin.

Giula.

Protosincelul V. Mangra, dr. N Oncu și dr. G. Popovicĭ.

Hălmagiu.

Pr-pul I. Groza, P. Truța și dr. C. Groza.

IN BANAT

Belinț.

Pr-pul G. Sârb, R. Ciorogar și dr. I. Gáll.

B.-Comloș.

Pr-pul P. Miulescu, dr. N. Oprean și Aurel Petrovicĭ.

Lipova.

Pr-pul V. Hamsea, dr. I. Suciu și A. Micu.

Temișoara.

Pr-pul T. Puticĭ, P. Rotariu și G. Ardelean.

Birchiș.

Arch. Hamsea, dr. Al. Marta și dr. Eugen Mocsonyi.

Vinga.

Pr-pul Ign. Pap, V. Babeș și Margineant.

IN BIHOR

Beiuș.

Pr-pul Moga, D. Negreanu și P. Pap.

Beliu.

Pr-pul I. Sârb, dr. I. Pap și P. Gavrilette.

Peșteș.

Pr-pul Filip, Al. Filip și I. Pap.

Tinca.

Pr-pul Roxin, fibiraul Roxin și studentul Roxin.

Oradea-mare.

Pr-pul T. Păcală, N. Zigre și dr. Fl. Duma.

Vașcău.

Pr-pul V. Pap, Georgiu Lazaru și dr. G. Cosma.

Oamenĭ nouĭ, carĭ n'au fost în Sinodul trecut, sunt: R. Ciorogariu, Aug. Botoc, V. Goldiș, dr. C. Ardeleanu, I. Giorgia, dr. G. Popa, G. Sârb, I. Gáll, Margineanț, P. Gavrilette, fibiraul Roxin și studentul Roxin, T. Păcală, G. Lazar, dr. I. Suciu, dr. Al. Marta și Aurel Micu.

Nu s'au maĭ ales dintre ceĭ carĭ au fost în Sinodul trecut: St. Antonescu, I. Ardeleanu, M. Bocșan, T. Ceontea, Oct. Puticĭ, P. Fășie, Lucian Șepețan, Ioan Lengheru, C. Lazar, dr. A. Lazar, N. Pap, dr. G. Popescu, dr. T. Popescu, Dion. Popovicĭ, P. Rosvan, dr. G. Proca, Em. Ungureanu.

In câte două locurĭ au fost aleșĭ amicii noștri V. Mangra și Romul Ciorogariu, ambii în amêndouĕ locurile cu toate voturile.

Lupte maĭ înverșunate au fost la Lipova, unde însă amicii noștri dr. I. Suciu și A. Micu au reușit cel dintâiu cu aproape 1000 voturĭ, celălalt cu 600, față de dr. G. Popescu și Bogoiu, carĭ abea au întrunit vre-o patru sute de voturĭ; apoĭ la Bu-

BCU Cluj / Universitatea Library Cluj

tenĭ, unde însă dr. G. Popa de asemenea a reușit cu peste 1000 voturĭ, față de dr. T. Popescu, care n'a avut nicĭ 400 voturĭ.

La Oradia dl N. Zigre numaĭ așa a reușit cu 1600 voturĭ contra 1003 voturĭ ale amiculuĭ nostru dr. A. Lazar, că s'au făcut blăstămățiĭ; de aceea mandatul dluĭ N. Zigre va și fi atacat cu protest.

In cercul Araduluĭ au fost 5 candidațĭ, căcĭ protopopul Bocșan se întovărĕșise cu învĕțătorul Iosif Moldovan să lupte împotriva dluĭ R. Ciorogar. Resultatul a fost însă că dl Ciorogar a întrunit toate voturile, ear' pentru locul al doilea voturile s'au împărțit între dniĭ V. Paguba, care a a și întrunit majoritatea, și între dniĭ Aurel Petrovicĭ (ales la B.-Comloș), Dr. L. Ghebeleș și Iosif Moldovan, care a avut voturile cele maĭ puține.

La Șiria primul nostru redactor Russu Șirianu a fost ales cu unanimitatea voturilor (840), ear' pentru al doilea loc a fost luptă între învĕțătoriĭ A. Boțoc și I. Grofșorean, amêndoĭ oamenĭ harnicĭ. Invingĕtor a eșit dl Boțoc.

Ceea ce toată lumea osândește, este alegerea de la Timișoara, unde protopopul Puticĭ a lucrat din rĕsputerĭ să cadă dl Em. Ungurean, fruntașul cu inimă care atâta bine a făcut îndeosebĭ celor din Timișoara, și a scos ales pe dl G. Ardeleanu, un om fără nicĭ o însemnătate. Tot așa, este de osândit vicleșugul protopopuluĭ Roxin, care a făcut, tot prin uneltirĭ, să fie alese la Tinca numaĭ neamurĭ de ale D-sale.

Face-se-va, însă, cu vreme, îndreptărĭ în toate părțile.

DIN ROMÂNIA.

Intrunirea liberalilor. Dumineca după ameazĭ partidul național-liberal a ținut în Bucureștĭ o mare întrunire, presidată de dl *D. Sturdza.*

Cel dintâiu orator a fost dl *Spiru Haret*, fost ministru al școalelor, care s'a ocupat îndeosebĭ de noul proiect, devenit acum lege, prin care conservatoriĭ au schimbat tot ce liberaliĭ au făcut după cea maĭ bună a lor chibzuință.

Al doilea orator a fost dl *Diamandi*, care a arătat cum conservatoriĭ făcuseră sgomot în giurul *chestieĭ naționale.* Venind însă la putere, a zis oratorul, au umilit țeara, îndeosebĭ prin afacerea Hallier.

Oratorul *Alexianu* s'a ocupat îndeosebĭ de dniĭ Delavrancea și Fleva, numindu-ĭ desertorĭ, carĭ după ce o viață întreagă au stat în partidul liberal, au trecut în urmă la conservatorĭ, unul pentru-că l'au făcut primar, altul ca să ajungă ministru.

A maĭ vorbit dl *G. Dragu* și la urmă dl *Sturdza*, care a îndemnat aderențiĭ partiduluĭ să nu desarmeze, ci strînșĭ unițĭ, să lupte cu toțiĭ pentru dărîmarea guvernuluĭ, pentru a se lecui relele multe făcute în timp d'un an, de guvernul conservator.

•

Dela Cameră. Camera, într'o singură zi, a discutat și votat proiectul de modificare a legiĭ instrucțiuniĭ publice. Raportor a fost dl Bădăran, advocat și primar la Iașĭ. Proiectul a fost susținut îndeosebĭ de dl *Delavrancea* și combătut de dl *Săveanu*

CU 1 VOT.

Privitor la alegerea întêmplată Jouĭ în cercul Birchișuluĭ, primim din Căpolnaș următoarea telegramă:

Cu un vot, neîndus în lista primită și verificată de venerabilul Consistor, la alegerea pentru mandatul preoțesc în Sinod, a reușit dl archimandrit Hamsea, care a întrunit 15 voturĭ, ear preotul Adam Rosa a avut 14 voturĭ.

Triste semne pentru popularitatea d-luĭ archimandrit Hamsea.

POTOP.

De maĭ multe zile o mare parte a ținutuluĭ din apusul Ungarieĭ se află sub apă. In urma ploilor și a topirii omĕtului, apele au crescut atât în Austria-de-jos, Boemia și Moravia, cât și în apusul Ungariei.

După știrile maĭ noue, ținutul de-a lungul rîurilor *Raba* și *Rabța* sunt amenințate de primejdie mare. Toate lucrările pentru împedecarea potopuluĭ în comitatul *Șopron* s'au dovedit zadarnice.

In comuna *Szent-András au fost prăbușite de valurĭ maĭ multe case și un biet țĕran s'a înecot cu casă cu tot*; **în hotarul comunelor** *Arpás, Egyed* **și** *Șobor peste 20.000 jugere de semĕnăturĭ se găsesc sub apă.* **Indeosebi** *în comuna Șobor potopul a pricinuit pustiirĭ grozave: 60 de case au fost demolate de valurile turbate ale apeĭ.*

Dunărea **asemenea de la Viena în jos și acuma e în continuă creștere. La *Pojon* apa ei a crescut ieri la înălțime de 265 centimetri, la *Comorn* e în creștere la 444 centimetri și la *Budapesta* creșterea de la 523 centimetri s'a ridicat cu încă 34 centimetri și dacă creșterea continuă, primejdia nu se maĭ poate înlătura.**

De la Budapdsta în jos Dunărea amenință cu potop toate orașele din preajma ei până la Orșova. — Tot asemenea sunt în mare creștere și rîurile *Drava* și *Sava.* Apele de la mează-noapte a Ungariei au început să scadă.

După știrile sosite din Austria, primejdia e mare maĭ ales în Boemia și Moravia. Din Praga se vestește, că până erĭ la ameazĭ *52 case s'au demolat* **în comuna** *Klappod* **și multe altele sunt grozav amenințate, așa că în curênd va fi pustiită întreaga comună.**

In ținutul rîuluĭ *Morava* potopul până erĭ a amenințat multe comune și ținuturĭ întregĭ: *vr'o 30 000 jugĕre de sĕmĕnăturĭ sunt înecate*: comuna *Dimburg* e înecată aproape cu totul: până erĭ peste *30 case erau sub apă.*

Autoritățile au luat în toate părțile primejduite mĕsurile cele maĭ întinse de apĕrare.

După cum cetitorii nostri vor fi vĕzut și fără a le atrage luarea aminte, pagina I a ziaruluĭ nostru e tipărită cu litere nouĭ.

Am făcut adecă jertfe, așa că treptat-treptat, toată foaia să fie tipărită cu litere noue pentru ca și în privința exterioruluĭ ei, foaia noastră să se înfățișeze cât maĭ plăcut abonenților nostri, căror Administrația ziaruluĭ nostru adresează o singură rugare: să-'și reînoiască regulat abonamentul și restanțierii să-'și achite datoria.

Rĕsboiul buro-englez.

Buriĭ își poartă steagul din biruință în biruință. Se pare că se împlinește ce a prorocit bĕtrânul Krüger, că adecă în 2 sĕptĕmânĭ va alunga pe englezĭ din Bloemfontein.

Dacă Buriĭ vor avea și d'aci încolo tot norocul de până acum, această profeție se va împlini în câteva zile. Hotărît, *Englezii n'au fost nicĭ odată așa fără de noroc ca acuma.*

Acum ne sosește de pe câmpul de rĕsboiu știrea, că englezii ear au suferit o înfrângere sdravănă. Spre miază-zi de la Brandfort, la *Merkatsfontein* s'a întêmplat o luptă nouă, a căreĭ nenorocire îngrozitoare abia o vor putea suporta Englezii.

Generalul bur *de Wet*, care în zilele trecute a învins atât de strajnic pe Englezĭ, a câștigat și lupta din urmă. E de mirat ce s'a petrecut aicĭ. Buriĭ au împușcat și rănit *600 de Englezi*, eară *900 au căzut în prinsoare.*

Așadară *s'au prăpădit maĭ mult ca 1500 de Englezi.* In fața cu acest numĕr urias, ce sunt perderile Burilor? Cincĭ morțĭ și 9 rănițĭ.

Aceasta e o vitejie ca 'n poveștĭ. Lumea întreagă își ridică pălăria înaintea vitejiei Burilor...

E treaba lordului Roberts, cum și când se va ridica din această nouă nenorocire. Armata uriașă a Englezilor este așa zicênd toată încunjurată de Burĭ, și chiar dacă Buller, care se grăbește din Natal să ĭ vie într'ajutor, ar putea rĕsbi printre Burĭ, ceea-ce nu e peste putință — tot nu'l poate scoate pe lordul Roberts din cursă.

Buriĭ hotărît sunt maĭ isteți și maĭ bunĭ soldațĭ ca Englezii.

Eată telegramele de Jouĭ:

Londra 11 Aprilie.

Se vestește oficios că într'o luptă purtată la Merkatsfontein (spre miază-zi de la Brandfort) au căzut și au fost rănițĭ șase-sute de englezĭ, și nouĕ-sute au fost prinși. Buriĭ au perdut 5 morțĭ și 9 răniți.

Eată aci încă câteva amĕnunte despre pățania Englezilor pe câmpul de rĕsboiu:

Privitor la marea bătaie suferită de Englezi la Merkatsfontein, ediția din Paris a ziarului „New-York Herald“ *are din Pretoria o telegramă, care maĭ spune, că* rĕmășița armatei engleze, bătuta de generalul De Wette, a scăpat numaĭ în fugă mare, spre Bloemfontein.

O altă telegramă despre cea maĭ nouă nenorocire a Englezilor o publică din Lourenzo-Marquez „*Daily Mail*“ și zice:

„Englezii au fost crâncen bătuți și lângă Kroonstad și cu perderi uriașe au fost silițĭ să fugă de pe câmpul de luptă.

Asemenea și „*Evening Journal*“ are din Capstadt o știre telegrafică, care **confirmă grozava înfrângere a Englezilor** și adaugă, că **acum încă nu se poate statori cât de grozave au fost perderile din urmă ale Englezilor.**

Miseria între Englezĭ.

Zilele trecute Buriĭ au bombardat un tren englez cu muniție și l-au nimicit. In tot lungul căiĭ ferate trupe de Burĭ stau ziua-noaptea și maĭ dau năvală în ținuturile spre apus de la calea ferată. *Lipsa de apă în Bloemfontein e cu mult maĭ îngrijitoare de cum se credea până acum.* In 5 l. c. n. o vijelie groaznică cu ploie torențială a bântuit în Bloemfontein. Bieții soldațĭ englezĭ au fost udați până la piele, din pricină că n'au nicĭ corturĭ, unde să s'adăpostească. „Cu toate acestea — spune o telegramă privată din tabĕra engleză — *cu bucurie am întimpinat toți grozava vijelie, căci ea ni a adus cel puțin apă*“.

Cu data 11 Aprilie 'i-se raportează din *Pretoria* agenției „*Reuter*“:

Circulă faima, că colonelul Baden-Powell, apĕrătorul Mafekingului, a murit.

Atacul Burilor în Natal.

Tot numiteĭ agențiĭ 'i-se raportează din *Ladysmith*, cu data 11 Aprilie: „Azĭ dimineață Buriĭ au început focurile împotriva Englezilor și din treĭ locurĭ, depărtate unele de altele, au pornit canonada asupra tabereĭ engleze de lângă Elandslaagte. In coadele au aflat *că Buriĭ au mare putere armată și căĭ sunt foarte întăriți și împrejmuiți cu șanțurĭ.* Englezii au rĕspuns canonadeĭ Burilor din tunurĭ de marină, la ceea-ce *Buriĭ din nou au pus în posiție de atac uriașul lor tun Long-Tom.*

Străinĭ în ajutorul Burilor.

Cu data 11 Aprilie se telegrafează din Londra:

Se raportează din Pretoria, că străinĭ de-acolo au format o legiune nouă, *care va fi condusă de doi oficerĭ ai statuluĭ major: colonelul* Maximow *și căpitanul* Wrangel, *car' membriĭ legiuniĭ sunt*: Francezĭ, Germanĭ, Holandezĭ, Italienĭ și Irlandezĭ. *Noua legiune va fi provĕzută și* cu sulițe, *ca singură trupă de dragonĭ în armata Burilor. Afară de această legiune s'a maĭ alăturat Burilor* și o trupă americană.

Londra, 12 Aprilie. In lupta de la Wesener Burilor li-s'a stricat un tun (Englezii, carĭ în zilele din urmă au perdut vre-o 20 tunuri, se bucură și d'atâta. *Red.) Azi s'a dat o nouă luptă la Wesener, în care Buriĭ și-au menținut posițiunile* (Ceea ce însemnează că Englezii au mâncat bătaie. *Red.*)

Bruxella, 12 Aprilie. Guvernul Transvaaluluĭ a trimis Portugaliei ultimat. Krüger declară, că dacă aceasta maĭ permite ca să treacă prin teritoriu portughez soldați englezi cu scop de a ataca Transvaalul, consideră faptul ca declarație de rĕsboiu. Guvernul Portugaliei rĕspunde, că Portugalia nu face de cât să se conformeze unuĭ tratat ce există între ea și Englitera, contract în virtutea căruia și Englezii s'au legat s'o apere dacă cineva ar ataca Portugalia.

Haga, 12 Aprilie. Se zice că biuroul conferențeĭ de pace își va oferi serviciul pentru a mijloci o pace între Englezĭ și Burĭ.

Bruxella, 12 Aprilie. Delegația Burilor sosită în Europa are îndrumărĭ formale privitoare la condițiunile încheieriĭ uneĭ păcĭ. Eată sub ce condițiunĭ Buriĭ ar fi dispușĭ să încheie pacea:

Cele două republicĭ bure să rĕmână state neutrale, sub garanția marilor puterĭ din Europa.

Buriĭ și-ar desființa întăriturile (cetățile), după-cum n'ar maĭ ține nicĭ artilerie.

ULTIME ȘTIRI.

Berlin, 12 Aprilie. Consiliul comunal a votat 50.000 mărcĭ pentru decorarea tuturor stradelor pe unde va trece Impĕratul Francisc Iosif intrând dela gară în oraș. Vor fi frumos împodobite îndeosebĭ Unter den Linden *și strada Königgrätz. Impĕratul Austrieĭ va fi primit la gară de însușĭ Impĕratul Wilhelm în fruntea întregeĭ Curțĭ și a generalilor.*

BUCURESTI, 12 Aprilie. Camera a votat ierĭ proiectul de lege prin care România aderă la hotărîrile conferențeĭ de pace din Haaga.

Mareșal al curțiĭ a fost numit George Filipescu.

CONSTANTINOPOL, 12 Aprilie. Tewfie pașa, consilier de curte, a fost isgonit din patrie, din causă că în tipografia sa a tipărit un manifest al tinĕrilor turcĭ.

ANDREIU baron de ŞAGUNA.

Discurs rostit la Academia Română în ziua de 13 (26) Martie 1900 în şedinţă solemnă sub preşedinţa Majestăţii Sale Regeluĭ,

de

Nicolae Popea

Episcopul Caransebeşului.

Majestatea Voastră,
Alteţă Regală,
Onoraţi Colegi,

Mulţumesc mai întâiu luĭ Dumnezeu că m'a învrednicit să văd cu ochiĭ unele din cele mai însemnate şi mai avântate gândiri şi aspiraţiuni ale tinereţelor mele, încă ca student, deja deplin realisate.

Intre acelea, la loc de frunte, se numără fericita şi Academia Română, al căreĭ membru mai întâiu onorar, ear' acum activ, avui fericirea de a fi ales din bunăvoinţa d-voastre, pentru care vĕ şi aduc, Domnilor Colegi, respectuoasele mele mulţumiriĭ.

Această împregiurare îmbucurătoare mi-a şi dat impulsul ca, pe lângă toate greutăţile, să mĕ presint astăzi în mijlocul acestui Corp luminat, între aĭ căruĭ membri cu plăcere vĕd maĭ mulţi bărbaţi eminenţi, ca şi atâţia amicĭ buni aĭ meĭ încă din tinereţe, – pentru a-'mĭ împlini una din datorinţele ce le prescriu statutele Academieĭ noastre.

Cincĭ-zecĭ de anĭ sunt, Onoraţi Colegi, de când întâiaşi dată piciorul meu a călcat pământul Românieĭ. A fost aceasta în timpul mişcăriĭ popoarelor, în memorabiliĭ anĭ 1848–49, care a sguduit Europa întreagă şi prin urmare şi Monarchia noastră austro-ungară, şi în special şi patria noastră maĭ îngustă, Transilvania când, în urma rĕsboiuluĭ civil, sute şi miĭ de aşa numiţi „bajonarĭ" trecurăm în România, căutând adăpostire aicĭ la d-voastre.

Dar', ce deosebire isbitoare între atuncĭ şi acum! Ce schimbărĭ radicale! Ce progrese colosale în toate direcţiunile vieţiĭ sociale! Atuncĭ Principatele Dunărene vasale, astăzi măreţul Regat independent român, graţie înţelepteĭ, energiceĭ şi eroiceĭ ţinute a cârmuirĭ a Majestăţiĭ Sale Carol I, Regele Românieĭ!

Iertaţi-mĭ, Onoraţi Colegi, această mică digresiune, dacă se poate numi aşa, la prima mea păşire în acest Corp luminat. Român şi eu, şi ca Român, n'am putut şi nu pot să rĕmân indiferent faţă de progresele culturale, de viitorul îmbucurător al Românilor peste tot; n'am putut şi nu pot să-'mĭ smulg din inimă simţemintele naţionale, sădite de mâna Creatoruluĭ în natura omenească.

Trecând la subiectul despre care am să vorbesc, mult mĕ bucur că, între marginile statutelor Academieĭ, mi-am putut alege o personalitate, al căreĭ nume strălucit, rĕsunând între păreţiĭ acestui palat al ştiinţelor, încă şi maĭ mult va contribui la împodobirea nimbuluĭ Academieĭ noastre. Spiritul luĭ înalt, ştiinţele luĭ temeinice, activitatea luĭ neobosită, purtarea luĭ fină şi serioasă, frumseţea luĭ naturală şi figura luĭ maiestatică şi impunĕtoare, rarĭ calităţĭ la un muritor, erau tot atâtea puterĭ atrăgĕtoare, carĭ le cuceriau inimile tuturor.

Archiepiscopul şi Mitropolitul Andreiu Baron de Şaguna, căcĭ despre el e vorba, este omul istoriei. Aceasta — fie cea bisericească, cea naţională, orĭ politică — nu se poate scrie fără de istoria luĭ. Maĭ mult: istoria Mitropolituluĭ Şaguna e aproape istoria poporuluĭ românesc însuşĭ din Transilvania într'un pătrar de secol, cât timp a condus el afacerile şi destinele noastre naţionale de acolo. Aşa de strânsă vieaţa luĭ e legată de vieaţa poporuluĭ românesc, aşa de tare aceste două sunt ţesute într'una, după-cum din cele următoare se va vedè.

Fericitul Bariţiu, fost membru şi ales preşedinte al Academieĭ, zice despre Şaguna: „Acela, care îl va compune biografia în spirit obiectiv sau, după cum se exprimă Tacit sine ira et studio, va bine-merita de biserică, de patrie şi de naţiune".

Da, grea, dar' măreaţă problemă a avut Şaguna de resolvit. El însuşĭ nĭ o spune la sfinţirea sa de Episcop în Carlovĕţ, când zice: „Tu, Doamne, ştiĭ că către scopul meu a alerga doresc, pe Româniĭ transilvăneni din adâncul lor somn să-'ĭ deştept şi cu voie către tot ce e adevĕrat, plăcut şi bun să-'ĭ trag!"

Mitropolitul Şaguna a vĕzut lumina zileĭ în 20 Decemvrie 1808 (1 Ianuarie 1809) la Mişcolţ în Ungaria, primind numele din botez Anastasie. Părinţiĭ luĭ, tatăl Naum şi mama Anastasia, erau negutători, Macedo-Românĭ de origine din Grabova, unde după unĭ şi astăzi s'ar maĭ afla membri de aĭ familieĭ lor. Prin urmare, eĭ erau descendenţĭ aĭ acelor bravĭ fraţĭ aĭ nostri, carĭ, în veacul al XVII-lea şi într'al XVIII-lea, constrânşĭ de furia semiluneĭ, părăsindu-şĭ patria cu familiile lor, împoporară oraşele din România, Transilvania şi Ungaria până la Viena şi până în Polonia, constituind multe din cele maĭ distinse comune bisericeştĭ de ale noastre, dând impuls comerciuluĭ, pe care, maĭ ales cel levantin, maĭ numaĭ eĭ singurĭ îl purtau, fundând bisericĭ şi şcoale în numĕr considerabil şi în mod elegant, dându ne mulţĭ bărbaţĭ renumiţĭ din sânul lor şi contribuind astfel în grad mare la cultura intelectuală şi morală şi la starea bună materială a Românilor din toate părţile.

Încă de timpuriu, ca student gimnasist, perzându 'şĭ pe tatăl seu, se strămută cu mamă sa şi cu fratele Avreta la unchiul seu Atanasie Grabovschi, negutĕtor de frunte, om cu avere şi cu vază în Pesta, care luând pe mama cu copiiĭ la sine sub ocrotirea sa, pe Avreta îl dadù la negutătorie, ear' pe Anastasie îl lasă să-'şĭ continue studiile gimnasiale, filosofice şi juridice, îngrijindu-se de el ca un adevĕrat părinte. În casa unchiuluĭ seu învĕţă Anastasie şi limba rumână, pentru că Grabovschi era un bun Rumân, chiar un Mecenate aĭ Românilor, maĭ ales de când venise în contact cu cei maĭ învăţaţĭ Românĭ de atuncĭ: cu Petru Maior, Neagoĭ, Bojincă şi alţiĭ.

Anastasie Grabovschi ducea casă deschisă şi sta în relaţiunĭ amicale cu persoane înalte: cu episcopĭ, cu aristocraţĭ din Pesta şi cu boierĭ de aicĭ din Bucureştĭ, cu deosebire cu familia Goleştilor. Adese orĭ cu plăcere isorisia Şaguna că bĕtrânul Golescu, tatăl fraţilor Goleştĭ, la unchiul seu Grabovschi şĭ avea cuartirul când trecea prin Pesta. Prin urmare, tinĕrul Anastasie Şaguna putea aicĭ, în casa unchiuluĭ seu Grabovschi, să primească o creştere aleasă deplin corespunzĕtoare posiţiuniĭ sale înalte din viitor. Parte prin vaza şi trecerea unchiuluĭ seu, parte prin conexiunile sale colegiale în şcoală, în liceu şi la Universitate eĭ îşĭ făcuse cunoscuţĭ şi avea intrare în casele cele maĭ de frunte din Pesta. Renumitul Jaghiar literat şi bărbat de stat, fost ministru, baronul Eötvös, stetea în legăturĭ amicale cu Şaguna încă din tinereţe.

Sub astfel de împreiurărĭ favorabile: absolut jurist, înzestrat cu cele maĭ eminente însuşirĭ trupeştĭ şi sufleteştĭ, crescut în abondenţă, având conexiunĭ amicale cu persoane influente, tinĕrul Anastasie ar fi putut să-'şĭ aleagă o altă cariĕră maĭ avantagioasă şi maĭ seducĕtoare, cum fac ceĭ mulţĭ de condiţiunea luĭ, stându 'ĭ pretutindenea porţile deschise, căutând a-'ş satisface şi el pasiunile şi ambiţiunile sale omeneştĭ; dar' nu, el preferì starea preoţească, căreia se consacrase, cum e vede din aplecare naturală, fiind destinat de providenţă a sparge cu toiagul în lână gheaţa şi a face cale poporuluĭ român către ţinta misiunilor şi aspiraţiunilor sale. Nu odată îl auzirăm zicând: „De m'aşĭ naşte de o sută de orĭ, tot preot m'aşĭ face!

Şi acest pas resolut al luĭ a fost de cea maĭ mare însemnătate; pentru că el a fost decizĕtor nu numaĭ pentru întreaga vieaţă ulterioară a tinĕrului Anastasie, ci totodată şi pentru viitorul bericiĭ ortodoxe române şi al poporuluĭ roman din Transilvania. Apucând pe altă cărare în acel moment decisiv, metropolitul Şaguna putea, fără îndoeală, să se înalţe prin însuşirile sale eminente până la cele maĭ marĭ demnităţĭ ale statuluĭ; putea, rĕmânând bun Român, să facă mult bine pentru naţiunea sa, ca şi d. e. amicul seu Gojdu dar' să desgroape o metropolie îngropată cu 150 de anĭ înainte de dânsul n'ar maĭ fi putut nicĭ odată!

Un alt moment nu maĭ puţin însemnat din acelaşĭ timp este că, cunoscând străinii valoarea luĭ încă de atuncĭ, ca student, în tot modul se încearcă a'l trage în partea lor, îndemnându-'l să-'şĭ părĕsească religiunea strămoşească; dar' dânsul, sprijinit şi de mamă-sa, o femeie evlavioasă, precum şi de unchiul seu, un bun ortodox, ştiu resista cu bărbăţie la toate ispitele aceste confesionale, ca şi la acele ce 'i-se făcură maĭ târziu ca episcop din partea altuĭ demnitar bisericesc, respingând cu dispreţuire promisiunile de munţĭ de aur ce 'i-se oferiră din ambele părţĭ.

Astfel, după absolvirea drepturilor (1829) la Universitatea din Pesta, cu succesul cel maĭ bun, atât din îndemnul propriu, cât şi din îndemnul episcopuluĭ Minuilovics din Vĕşeţ, Român de naştere şi amic al unchiuluĭ seu Grabovschi, se duse la Vĕşeţ la ascultarea ştiinţelor teologice.

După absolvirea teologieĭ, celebrul metropolit sĕrbesc Stratimirovicĭ luă pe tinĕrul Anastasie la sine în Carlovăţ, aşezându-'l profesor de teologie şi notar consistorial şi secretar al sĕu. Aicĭ, la metropolitul Stratimirovicĭ, avù Anastasie Şaguna ocasiunea cea maĭ bună de a se perfecţiona şi maĭ mult în sfera bisericească, de a se face maĭ de aproape cunoscut cu afacerile bisericeştĭ şi de a rĕscoli archivul şi a rĕsfoi cărţile şi foliantele din bibliotecа metropolitană, făcându-'şĭ diversele notiţe, carĭ maĭ târziu aveau să formeze basa nisuinţelor şi acţiunilor sale pentru emanciparea bisericiĭ şi restaurarea vecheĭ metropolii române, precum şi a numĕroaselor sale opurĭ canonice, după cum însuşĭ mărturisia adese ori atât cu graiul viu, cât şi în scriptele sale, şi anumit în precuvĕntarea opului seu: Elementele dreptuluĭ canonic din anul 1854, unde zice: „Fiind norocos a fi protosinceel la metropolia noastră din Carlovĕţ şi, pe lângă datorinţele, ce le aveam ca profesor de teologie, având ceasuri slobode, le întrebuinţam cu cetirea cărţilor omeneştĭ. Aceasta puteam să o fac cu înlesnire, căcĭ eram şi bibliotecar al bibliotecii metropolitane. În cărţile canoneştĭ aflam multe, carĭ mĕ şi silĭau a le descrie, căcĭ nu aveam nădejde că voiu putè şi eu oare-când foliantele acelea să 'mĭ-le cumpĕr; apoi şi aceea am gândit, că cine ştie unde mĕ va arunca soartea de la Carlovet, putea-voiu avè şi acolo foliantele acelea".

Mitropolitul Stratimirovicĭ îl iubia mult. Nu e mirare decĭ, că secretarul archiepiscopesc şi profesorul Şaguna înaintă repede din treaptă în treaptă până la cea archiereasică. El primì cinul monachal în 1 Noemvre 1833 la mănăstirea Hopova în Sirmiu, dându-i-se numele Andreiu. De archimandrit, maĭ întâiu titular al mănăstiriĭ Hopova, s'a înaintat în 1842, ear de archimandrit actual al mănăstiriĭ Coviluluĭ în diecesa Neoplanteĭ în 1845. În această calitate din urmă îl află pe el moartea Episcopuluĭ Ardealului Vasilie Moga la anul 1845 al căruĭ succesor în scaun a ajuns dânsul.

Prea lesne putea archimandritul Şaguna să rĕmână la Sĕrbĭ, înălţându se treptat până la Mitropolit sĕrbesc; dară el n'a voit, ci a preferit să vină la o episcopie săracă, pentru-că era Român, şi ca Român avea o misiune înaltă de îndeplinit. Chiar şi ca Episcop al Ardealului s'ar fi putut el întoarce la dorinţa Sĕrbilor, la carĭ era plăcut şi stetea în mare vază, şi să urmeze Mitropolituluĭ Rajacsics în scaun; dar el nu o făcù nicĭ aceasta, ci maĭ bucuros rĕmase în eparchia sa română, continuând şi lupta pentru recâştigarea drepturilor străvechĭ ale Bisericiĭ române.

De aci încolo se încep faptele cele măreţe ale Mitropolitului Şaguna, fapte carĭ fac epocă în viaţa noastră bisericească şi naţională, ţinându-se lanţ până la sfârşitul vieţiĭ sale.

Când venì Şaguna în Ardeal afiă Biserica şi naţiunea amorţite şi înţelenite de suferinţele cele grele seculare, lipsite de toate drepturile dumnezeştĭ şi omeneştĭ.

Ce e drept, poporul de la ţeară nu se maĭ vindea acum ca vitele; preoţiĭ româneştĭ nu maĭ erau tractaţĭ în mod injositor, ca pe timpul Mitropolituluĭ Sava, şi fiiĭ lor nu se maĭ opriau de a se îmbrăca în haine vinete şi de a umbla la şcoală, cum erau opriţĭ odinioară, după cuprinsul legilor ţĕriĭ.

De această pată a omenimiĭ, de acest jug ruşinător pentru demnitatea omenească, îl eliberà pentru tot-deauna pe Românĭ filosoful şi umanul Impĕrat Iosif II. Dară pentru aceea starea lor totuşĭ era încă de tot apăsătoare, nesuportabilă de alţiĭ decât numaĭ de bieţiĭ Românĭ, crescuţĭ în suferinţe de secole.

Româniĭ tot se nesocotiau şi acum în patria lor, tot se priviau, după nomenclatura legislaţiuniĭ ţĕriĭ, de misera plebs contribuens, lipsiţĭ de toate drepturile politice prin neomenoasele legĭ ale ţĕriĭ, numite Aprobate şi Compilate. Pentru că poporul de la ţeară, lucrătorul de pământ, deşi acum nu mai era legat de glie ca odinioară, era însă iobagiu sau clăcaş, avea să facă zile de lucru domnuluĭ pământesc, care, nefiind legat prin lege, prin vre-o normă urbarială positivă, îl ţinea cât vrea, de multe orĭ şi sĕptĕmâna întreagă, în brazdă la lucrul sĕu domnesc. Iobagiul era legat de voia domnuluĭ sĕu astfel, că acesta putea dispune de el după plac. Aceeaşĭ soartă o aveau şi preoţiĭ românĭ; eĭ încă nu se deosebiau maĭ întru nimica de poporeniĭ lor. Eĭ dedeau contribuţiune şi purtau greutăţile în rind cu celalalt popor; ba, ce este maĭ mult, eĭ dedeau zecime preoţilor de alte confesiunĭ, pe când aceştia erau scutiţĭ de orĭ-ce dare, de orĭ-ce greutate, socotiţĭ fiind în clasa celor privilegiaţĭ. Iară fiiĭ Românilor, deşi se admiteau şi eĭ acum la şcoală şi le era iertat să se îmbrace şi în haine vinete, ce folos! căcĭ erau eschişĭ de la toate funcţiunile Statului, nefiind nicăirĭ primiţĭ ca Românĭ, ci numaĭ dacă îşĭ schimbau religiunea şi naţionalitatea, trecând adecă la vre una din cele patru confesiunĭ şi treĭ naţiunĭ recepte. Treĭ tineri Românĭ, cetăţenĭ din Braşov, juriştĭ absoluţĭ, anume: Constantin Secăreanu, Constantin Gheorghe Ioan şi Vasile Lacea, se judecară şi purtară proces până la Curtea de casaţie cu Saşiĭ din Braşov, pentru-ca să fie admişĭ la Magistratul de acolo de cancelişti, dar fără de nicĭ un resultat. Abia anul 1848 sparse acest zid chinezesc din Evul mediu, făcând loc şi Românilor spre înaintare.

Cât despre învĕţământ, el se afla tot în starea primitivă. Afară de şcoalele liceale din Blaj şi de cele primare de prin comunele mărginaşe (din judeţele săseştĭ), altele nu meĭ existau. În cele-lalte părţĭ ale Ardealuluĭ, locuite maĭ întregĭ de Românĭ, nu era nicĭ o şcoală. De vre-o cultură maĭ înaltă despre profesorĭ şĭ învĕţătorĭ cu o cualificaţiune ştiinţifică, pedagogică, nicĭ vorbă nu putea fi. Iară cărţile şcolastice erau tot cele vechĭ chirilice.

Presa română era representată în acest period maĭ întâiu prin „Foaia Duminecii", sub editura luĭ Radu Orghidan şi redacţiunea translatoruluĭ magistratual Ioan Barac, în Braşov. Aceasta a fost cea dintâiu foaie periodică la Româniĭ din Ardeal şi din care s'a născut apoĭ „Gazeta Transilvaniei" cu „Foaia pentru minte, inimă şi literatură" de G. Bariţiu, tot în Braşov. Iară la finea acestuĭ period apărù „Organul Luminăriĭ" sub redacţiunea luĭ Cipariu în Blaj.

Institute, asociaţiunĭ, reuniunĭ literare, industriale, comerciale, lipsiau în timpul acesta la Românĭ cu desevârşire.

Fundaţiunĭ, stipendiĭ pentru ajutorarea şi încuragearea tinerimiĭ şcolare nu se aflau de loc.

Iară Biserica română? Aceasta, fiind de binată ca şi astăzi în cea română ortodoxă şi cea română unită sau greco-catolică, însăşi de sine ne poate înfăţişa cea maĭ învederată icoană a stăriĭ sale.

Biserica română ortodoxă era încă şi maĭ asuprită decât naţiunea română peste tot luată; pentru-că ea de mult deja îşi

perduse autonomia și independența sa, subordonându-se încă în 9 Octobre 1783 și 8 Decembre 1786, în contra canoanelor bisericești, Mitropolitului sêrbesc din Carlovț.

Episcopul nostru, lipsit și el de drepturile politice, fără vre o subsistență corespunzătoare, avisat numai la contribuirile bine-voitoare ale credincioșilor și la modestul salariu de 4 000 fl. din taxele sidoxiale, pe lângă aceea legat prin instrucțiunea regească din 21 Decemvre 1810 ce o primise la întărirea sa de Episcop, era de tot mărginit în activitatea și chemarea sa episcopală, fără nici o vază și fără nici o autoritate. După această instrucțiune, Episcopul avea să nu-și uite că „clerul neunit este numai tolerat" și că visitațiunile canonice în eparchia sa avea să le facă „în presența a doi comisarî politicî."

Eară preoții și credincioșii Bisericii ortodoxe române erau asupriți și batjocoriți până la extrem. La orașe nu le era iertat a zidi biserici cu turn și clopote și cu frontul către stradă, ci ascunse în fundul unei curți. Preoții n'aveau salarii, nici porțiuni canonice sau sesiuni, cum aveau preoții celor-lalte confesiuni, ci erau avisați numai la grația poporenilor și la lucrul mânilor, la sudoarea feței lor spre câștigarea pânii de toate zilele pentru sine și familiile lor. Mai presus de toate necazurile și suferințele lor, era darea ce trebuiau preoții nostri să o dea preoților de alte confesiuni dela veniturile lor. Eară în privința instrucțiunii intelectuale, încă nu stăteau mai bine. Cei mi mulți dintre ei aveau numai școalele elementare după sistemul vechiu și rar se aflau între preoți cu câte una sau două clase gimnasiale.

Aceasta era starea, în care a găsit Mitropolitul Șaguna Biserica și poporul său din Ardeal.

Episcopul Vasilie Moga încetând din viață în 27 Octomvre 1845, eparchia ortodoxă română a Transilvaniei devenise vacantă. Soartea a voit ca, în urma ingerinței mitropolici sêrbești din Carlovț, să se numească în 1846 de Vicar general al eparchiei ardelene archimandritul mănăstirii Covilului, Andrei Șaguna; ear în anul epocal 1848, prin resoluțiunea regească din 5 Februarie (24 Ianuarie), adusă pe basa alegerii ce se făcuse în orașul Turda în 2 Decemvre 1847, tot el să fie numit și Episcop al acelei eparchii, primind în 18 Aprilie același an (la Dumineca Tomii) și chirotonia de Episcop dela Metropolitul sêrbesc Rajacsics, în Carlovț.

Cu datul acesta o eră nouă se începu pentru Biserica ortodoxă și poporul român din Transilvania. Insemnătatea și valoarea Mitropolitului Șaguna, cu suirea lui pe scaunul episcopesc, își luară începutul. Scopul lui era ca pe Românii ardeleni din adâncul lor somn să-i deștepte și cu voie către tot ce e adevărat, bun și plăcut să-i tragă, cum arătai la început. Și în adevăr, el și rămase strîns și serios pe lângă acest scop înalt și greu, pe lângă această promisiune sêrbătoarească, care ca un fir roșu se trage peste întreagă viața lui următoare. Ori în ce lucru din parte-i, fie încă pe atât de mic și neînsemnat, peste acest scop dăm, firul acesta îl zărim tras cu multă măestrie, cu multă seriositate, cu multă perseverență.

Când Șaguna se numi Episcop, nourii cei negri deja începuseră a se îngroșa tot mai mult pe firmamentul politic al Europei; eară când el se sfinți de Episcop, catastrofa cea îngrozitoare deja isbucnise în unele părți, eară în Transilvania amenința cu explodarea în tot minutul și cu toată furia, ce nu peste mult produse torente de sânge. De aici se vede că el, suindu-se pe scaunul episcopesc între tunete și fulgere politice, chiar la începutul mișcărilor furtunoase din 1848—49, a trebuit să aibă o posițiune foarte grea din toate punctele de vedere. El însuși ne mărturisește această grea situațiune, când zice: „De unde (din Carlovț) întorcându-se noul Episcop (Șaguna) în eparchie, a avut posiție grea din pricina mișcărilor politice, cari cu atât mai mare grije îi făceau, cu cât mai iîmpede a priceput că acele mișcări tăiau în viața Bisericii și a clerului și poporului, atât în privința intereselor religionare, cât și a intereselor naționale și politice." (1)

Ce rol însemnat politic național a avut Șaguna peste tot în decursul acelor doi ani furtunoși, cât a mai făcut și petrecut el pentru națiune și biserică, s'ar cere un volum ca să se poată scrie toate deamănuntul. Mai întreg timpul acelor doi ani sgomotoși îl petrecù el, între împregiurări grele împreunate cu pericolul vieții, pe la Pesta, Viena, Innsbruck, Olmütz și Praga, ca conducător al număroaselor deputațiuni naționale la Tronul imperial.

(Va urma.)

(1) Istoria bisericească, de Episcopul Șaguna t. II., p. 209 și 210.

Corespondență.

Bozovici, 23 Martie 1900.

Deși în mai multe rînduri mi s'a trimis din partea cassarului corului Ilie Ruva vorbă, că dacă aș da răspuns la plânsoarea coristului, publicată în Nr. 12 al „Tribunei Poporului" aruncu oleu pe foc, totuși nu pot tăcé, căci adevărul trebue spus și arătat.

Dacă corespondentul corist ar fi avut numai puțină iubire de adevăr și dreptate, s'ar fi genat de sine însuși dacă nu de lume — a scrie că eu, ca secretar al corului și ca preot, împedec activitatea magistrului și caut nimicirea corului — când cunoscut este atât magistrului, cât și mai multor fruntași ai comunei noastre Bozovici, că eu m'am interesat de cor și ca absolvent de teologie, luând parte ca corist și cercetând regulat oarele de instrucțiune. Ear' după-ce am devenit preot în comună, deși slab în cele materiale ca începător, totuși am ținut de o datorință sfântă a mă înscrie de membru fondator al corului, prin ce cred că nu am căutat nimicirea, ci spriginirea lui.

Cred, că corespondentul corist s'a adresat către cassariul corului, ca să facă rînd; a greșit însă adresa. — Rînd poate face omul iubitor de rînduială și de adevăr.

Pe membrii corului la ședință nu 'i-am chemat, pentru-că eu, ca secretar, n'am dreptul la asta, ci președintele, la a cărui provocare sunt îndatorat în scris a invita pe membri la ședință, ceea-ce de câte ori am fost provocat, de atâtea ori am împlinit cu toată punctualitatea. Așa, luna trecută, la provocarea președintelui am făcut o invitare în scris a membrilor pentru ședința ce avea a se ținè în 13 l. trecută c. v., care însă nu s'a ținut, pentru că invitarea a fost nimicită, ruptă din partea cassarului.

O altă invitare s'a făcut pentru ședința ce s'a ținut în 14 l. c. v. și cu acestea sperez că nu am făcut nici o piedecă.

Intru cât însă președintele, magistrul, sau ori care fruntaș din comuna noastră, fără mustrarea conștiinței, liniștit ar zice, că eu am împedecat activitatea magistrului, am stăruit la nimicirea corului și nu m'am interesat: gata sunt a mě apleca și a zice: „vrednic sunt eu de tot disprețul".

Până când însă corespondentul corist nu va eșì la lumină, aducênd argumente vrednice de crezěmênt că eu am voit nimicirea corului, până atunci îl declar de un mincinos.

Nicolae Bihoiu,
paroch gr.-or. rom. și secret. cor.

Tot privitor la *afacerea corului din Bozovici* am mai primit o *întimpinare* și din partea dlui *Ilie Ruva*, care asemenea declară de *neadevěruri* și *învinuiri* rěutăcioase cele zise despre D-sa în Nr. 13 (de Dumineca) al „Tribunei Poporului". Dl I. Ruva spune hotărît, că nu din pricina D-sale au repășit cei mai buni coriști din corul cu pricina, de care dînsul — zice — foarte mult se interesează și pentru care din al seu propriu a spesat până acum 50—60 fl. A lucrat la compunerea statutelor și la traducerea lor pentru cor, pe care însuși îl instruează în piese teatrale.

Luând act despre cele de mai sus, *delcarăm totodată ca încheiată chestia aceasta.* — *Redacțiunea.*

DORM — ÎN PACE.

Bistrița, 1 Aprilie 1900.

Deși suntem în Bistrița peste 3000 Români, lângă un gimnasiu superior nemțesc și școalele civile maghiare, totuși nu ne aducem aminte, ca vre-un copil de Român de aici să fi absolvat gimnasiul întreg. In lipsă de sfaturi bune din partea conducătorilor, Românii bistrițeni nu pun mare preț nici pe învățământ, nici pe meserii, ceea ce se poate vedè și de acolo, că în Bistrița, între 70—80 meseriași români, *numai unul* e de naștere din Bistrița, ear' între 80—100 ucenici români, la toate meseriile, de naștere din Bistrița *nici unul nu se află.*

Fiind dară aici un numěr mare de meseriași români, încă în anul 1895 s'a fost probat înființarea unei reuniuni române de meseriași; durere însă că, pe lângă toată stăruința serioasă a meseriașilor nostri pentru punerea reuniunii în activitate, statutele acesteia nici până astăzi nu s'au trimis la locurile competente spre aprobare, și astfel meseriașii români trăesc risipiți și făcêndu se membri la reuniunile străinilor.

Avem în Bistrița o reuniune de cântări care, sub conducerea unui dirigent român, în timp de aproape 3 ani numai laudă ne făcea; oameni nechibzuiți însă au făcut ce-au făcut și dirigentul român a fost alungat din fruntea reuniunei; ear' în locul lui s'a adus un străin de neamul nostru, care nu știe nici limba română, nici omenește nu tractează cu coriștii la probe.

Tot din nepăsarea „conducătorilor" nostri 3000 de Români gr.-cat., cu o parochie în loc și cu 5 filiale din giur, apoi cu venite bisericești peste 3000 fl. la an, noi, gr.-catolicii, numai un preot avem. Din această causă afacerile noastre bisericești se împlinesc numai cu foarte mari scăderi; predice morale și instructive de pe amvon nu auzim; poporul nostru gr.-catolic decade vězênd cu ochii; mai cu seamă de când s'a înființat și biserică gr.-orientală în Bistrița, în care se țin cele mai instructivě și morale predice, — biserica noastră gr.-cat. e aproape goală, ceea-ce numai nepăsării conducătorilor nostri se poate mulțumi.

Socotelile bisericești ni-se fac cât se poate de neregulat; comitet bisericesc n'avem ales în regulă și după lege.

Toate plângerile parochienilor, îndreptate atât la comitetul bisericesc, cât și la prea veneratul Consistor diecesan din Gherla, sunt numai mazăre aruncată în părete.

Despărțěmêntul „Asociațiunei române pentru literatura și cultura poporului român", aparținětor Bistriței, de mai mulți ani nu mai dă nici un sěmn de viață.

Ce e mai mult, scumpii nostri „conducători" au zădărnicit, cum se știe, chiar și dorința poporului de aici pentru ținerea în Bistrița la 1899 a adunării generale a

---

FOIȚA „TRIBUNEI POPORULUI."

Coloana de atac.

(*Fragment*).

Porniserăm din văi adânci
Și ne tîram acum pe brânci

Să nu ne prind' Osman de veste,
Că năzuim la deal spre creste,

Că veste de-ar fi prins ai săi,
Noi n'am mai fi eșit din văi.

Și-așa, cu 'ncredere veghiată
Noi răsărim pe deal de-odată.

Ne văd păgânii, sar pe zid,
Potop de foc spre noi deschid.

Dar noi prin foc o rupem iute,
Crezêndu-ne pe sub redute.

Și nu eram! Vedeam de sus,
Că altfel e decum ne-au spus.

Că pân' acolo-i lungă cale,
O rîpă'n drum și-adâncă vale.

O clipă ca 'mpetriți am stat;
Majorul însă-a și plecat.

Și ne-am făcut cu toții cruce:
Ei, ducă-ne 'n ce foc ne-o duce!

La vale-acum, pe rîpi curênd —
Un rînd e mort, mai moare-un rînd.

Cad bombele 'n pământ și scurmă
Și altele mai vin pe urmă;

Ca grindina și plumbii cad,
Se 'ntunecă, și-i vai ca 'n Iad!

Și-un plumb veni cumplit cu sborul
Și fără glas căzu majorul.

Atunci un oficer înalt,
Cu spada 'n vênt, ear celalalt

Trăgênd turbat din carabină,
Săriră 'n front; și pe colină

Noi după dînșii, cot la cot,
Suiam orbiș, noi leatul tot.

Cât ai clipi, muriam o sută,
Muriam mai mulți, că din redută

Nu plumbi curgeau, ci rîu de foc
Și liniî 'ntregi cădeau pe loc.

Și-un căpitan, cel nalt sěrmanul,
Căzuse vîrfuind mormanul.

Ear celalalt, acel ce-ochia
Muri trăsnit în fața mea.

Căci uite-așa vězui de bine
Pe-un turc bătrân ochind spre mine

Și bietul căpitan nu-ș' cum
Se puse morții drept în drum.

Am dat să-l prind, ca să nu cadă
Și-atunci căzui cu el grămadă —

Și vezi și-acum mi-e capul prost,
Că nu 'nțeleg nici azi ce-a fost.

M'am pomenit la șanț de odată
Și-o cârp'aveam la cap legată.

De ce și când, de mâna cui?
Și-atâta drum eu când făcui?

Voiam să 'ntreb, n'aveam pe cine,
Căci tot străini pe lângă mine.

Dar cârpa, ori ce taină-avea,
Atâta știu c'a fost a mea —

Și-acu la șanț! Noi rupem lanțul
Și scoborîm de-a valma șanțul,

Sărim și noi și Turcii sar
Și-i moarte 'n șanț, e vai ș'amar.

Ne batem ca'n pierzarea minții
Cu pumnii dăm, mușcăm cu dinții

Și piept la piept ne svîrcolim,
Străbatem repezi și rěsbim.

Inchid de veci Nizamii gura,
Ear noi îi dăm pe rîpi de-adura

Ieșim apoi ca duși de vênt,
Pe fața negrului pământ.

Pe lături ne 'ntărim șireagul:
Și iat'un căpitan cu steagul

In fruntea noastră drum făcu:
Ura, băeți, acu-i acu!

Roesc turbați pe zid păgânii,
Sub zid se 'ndeas'orbiș Românii

Și-aruncă scări, rěsbesc prin fum,
Străbat mereu făcêndu-și drum.

„Trăsniți, copii, tot după mine"
Noi trăsnet după el, vezi bine.

Și iată-l căpitanu i sus,
Pe meterez un braț a pus,

Dar' șapte Turci pe el săriră,
Și șapte săbii-'l și loviră,

Asociaţiunei; căci domnia lor pur şi simplu au respins invitarea comitetului central din Sibiiu.

Se ştie apoi, că s'a pornit o lucrare măreaţă pentru Casa naţională din Sibiiu. Este vorba de loteria de efecte, a cărei tragere, — după-cum s'a fost anunţat şi prin gazete, — va fi în luna Maiu a. c.; durere însă, că despre această loterie sau afacere românească, pentru un scop atât de măreţ, în Bistriţa nimeni din clasa mijlocie şi inferioară nu ştie, şi poate numai puţini o ştiu aceasta şi dintre inteligenţii nostri din loc.

In cestiunea eroului nostru naţional *Avram Iancu*, până când Românii din toate colţurile ţării 'şi-au ridicat glasul în congregaţiuni ori prin foile româneşti: Românii din Bistriţa şi din comitatul Bistriţa-Năsăud nici barem o corespondenţă de ziar n'au scris în această afacere.

Ba am ajuns azi chiar acolo, că o seamă de Români din Bistriţa, pentru câte un os de ros, au frică de a se şi afirma ca Români, şi la multe doamne şi domnişoare române Bistriţene limba de conversaţie atât în familie, cât şi în societate şi pe stradă la preumblare, le este cea străină.

Toată activitatea fruntaşilor nostri români din Bistriţa este, că stau grupaţi pe lângă „Bistriţana" şi „Comercianţul", care le serveşte cu dividende, cu cupoane şi cu diurne destul de grase.

Mai mulţi Bistriţeni.

PARTEA ECONOMICA

Porniri spre întovărăşire.

Istoria părintelui care 'şi-a chemat fiii la patul de moarte şi li-a dat un mănunchiu de smicele pe care nu l'a putut rupe nici unul, apoi le-a desfăcut una câte una şi aşa au fost rupte uşor de fie-care, din ce el li-a scos şi dat învăţătura, să ţie totdeauna toţi împreună şi atunci nu vor putea fi răpuşi de greutăţile vieţii, dar de se vor răslăţi, vor fi frânţi uşor, — rămâne totdeauna adevărată, şi o mare înţelepciune a vieţii.

Pornind dela acest adevăr, oamenii cu tragere de inimă pentru înaintarea mulţimii şi smulgerea ei din braţele săracie, au stăruit mereu ca cutare lucrare bună, pe care unul singuratic nu o poate îndeplini, deşi vede că e bună şi folositoare, să o facă doi, trei, zece, o sută. Căci ce unul nu poate, mai mulţi împreună vor putea cu bună samă.

Stăruirile de-acest fel n'au rămas fără răsunet; duhul de întovărăşire s'a trezit, şi cu timpul au început a se ivi mai un fel, mai altul de întovărăşiri. Azi mai ales în ţări înaintate, sunt pline cetăţile şi satele de fel şi fel de însoţiri. Cei bogaţi şi puternici se însoţesc ca să ajungă şi mai puternici, cei săraci pentru-ca cu puteri unite să mai scuture sărăcia de pe ei. Şi unii şi alţii îşi ating scopurile în mare parte.

Şi în ţeară la noi duhul de întovărăşire a luat un bun avânt, şi cele mai multe întovărăşiri se fac cu scopuri economice, adecă pentru împreună înaintare spre bună stare. Afară de multe însoţiri culturale, bisericeşti şi şcolare, sunt atâtea însoţiri de oameni bănoşi pentru a dobândi bani după bani (băncile), însoţiri de economii pentru a-'şi procura unelte şi maşini agricole, însoţiri pentru a face câştig din cumpărarea şi vinderea de poame, de bucate, de vinuri, însoţiri pentru ajutorarea oamenilor la cas de boală, la cas de moarte, pentru ajutorarea economului la cas de moarte între vite, şi altele şi altele.

Unul din felurile cele mai noue de însoţire în ţeară la noi, sunt însoţirile pentru valorisarea laptelui, parte vânzându-l proaspăt, parte prefăcându-l în unt şi trimiţându-l în oraşe unde are mare căutare, şi în ţări străine!

Sunt cu miile satele în cari se află sute de economi având vaci ce le dau lapte mai mult decât le trebue pentru casă, şi cari cu prisosul nu ştiu şi nu pot face nimic, căci drumul cu o turtiţă de unt ori o lăturească de smântână până la oraş, de cele mai multe ori nu li-se plăteşte.

De aceea au venit oameni binevoitori şi li-au zis: „Întovărăşiţi-vă" cât de mulţi într'un sat şi vă faceţi aşezămintele de lipsă pentru a produce unt mult, pe care vi-l cumpără cutare şi cutare trimiţător în ţări străine şi în oraşe mari, şi nu vi-se va mai risipi atâta lapte nefolosit, nici veţi alerga din toată casa un om, din zeci de case zeci de oameni, cu câte o turtiţă, două la oraş, ci se trimite la olaltă mai uşor şi mai sigur şi cu preţ mai bun. Ce unul fie-care nu poate face singuratic, să trimită aşa de mult cât se cere la atari trimiteri, mulţi la olaltă, puteţi, şi de toţi va fi mai bine.

In anii 1894—95 s'a început propovăduirea în scris şi cu graiul pentru înfiinţarea de atari lăptării, dar abia s'au putut înciripa în 1895 în ţeara întreagă cinci însoţiri de acestea.

Vestea bună însă se duce, (deşi nu aşa repede ca cea rea!...) şi aflând oamenii şi văzând că zău bun lucru sunt însoţirile acestea, în anul următor s'au înfiinţat alte 8 de nou. Şi de aci încolo sporul merge astfel:

In 1895	. . . .	5 însoţiri
„ 1896 alte	. . .	8 „
„ 1897 „	. . . .	18 „
„ 1898 „	. . . .	38 „
„ 1899 „	. . . .	57 „

adecă sporirea merge îndouindu-se an de an.

Insoţirile acestea de valorisare a laptelui şi a produselor din el, aveau:

In 1897	. .	2.767 membri
„ 1898	. .	10 402 „
„ 1899	. .	15.357 „

Membrii însoţirilor dădeau pentru scopul ei:

In 1897 laptele dela	.	5.937 vaci
„ 1898 „	„ .	19.701 „
„ 1899 „	„ .	26 917 „

Dela aceste vaci au dat lapte proaspăt spre vânzare în pieţele însoţirilor:

In 1897	. . .	4.790.132 litri
„ 1898	. . .	10.531.407 „
„ 1899	. . .	22.147.144 „

Au dat unt spre acelaşi scop:

In 1897	. . .	191.254 klgr.
„ 1898	. . .	429.838 „
„ 1899	. . .	878.174 „

Ear bani au căpătat membrii acestor însoţiri după laptele şi untul dat:

In 1897	. . .	539.282 cor.
„ 1898	. . .	1.153.456 „
„ 1899	. . .	2 327.202 „

Adică: precum vedeau şi văd oamenii bunătatea întovărăşirilor, aşa înfiinţează altele noue, în cele înfiinţate intră tot mai mulţi şi cu mai multe vaci şi fac — tot mai multe parale!

Lăsaţi singuratici, răsleţi, oamenii ar mai vinde ce-ar vinde din lapte, li-s'ar mai strica, l'ar mai lăpăda, şi prin pungă mai tare vântul li-ar şuera... Aşa vând tot, şi nici n'au atâta cât li-s'ar trece!

Urmarea e: oamenii în aceste sate cu atari însoţiri, se silesc a ţinea vite tot mai multe şi mai de bun soiu, mai lăptoase, pe cari le hrănesc bine, ca să dea lapte mult şi bun, şi au apoi folos îndoit: pe lângă că au totdeauna părăluţe în casă, ei când au lipsă şi ies în târg cu vita de bun soiu: capătă îndată bani frumoşi pe ea şi în sumă mare! Cu un cuvânt: bunăstarea şi mulţumirea lor se ridică în chip simţit. Asta e o urmare a însoţirii lor în scopuri economice.

Eată pentru-ce stăruim şi noi din toată inima pe lângă poporul nostru, să se închege în fel şi fel de tovărăşii, deocamdată mai ales în tovărăşii agricole pentru procurarea de unelte şi maşini economice şi în însoţiri săteşti de bani pentru întâmpinarea micilor trebuinţe, căci întovărăşirea oamenilor este într'adevăr pârghia cea mai tare, cu care îşi vor putea ridica şi prăbuşi din pragurile lor peatra mare şi grea a sărăciei!

(*„Bunul Econom."*) **Ioan Moţa.**

Ce avem de făcut în Aprilie.

In curte. Intoarce cu îngrijire bucatele ce le ai înmagazinate. Alege grumpenele de pus. Curăţă fântâna.

In câmp. Samănă cucuruzul, grumpenele şi napii. Urmează cu plivitul şi grăpatul holdelor de grâu, trifoiu şi luţernă. Fie-care loc sămănat cu plante de nutreţ, după sămănare îndeasă-l cu tăvălucul peste holdele de ovăs răsărite. Samănă meiul şi mohorul. Răsădeşte tutunul, dacă firele au 5—6 foi.

In grădină. La legumi: Grăbeşte în luna Aprilie şi sfârşeşte cu sămănatul tuturor legumelor. Către capătul lunii pune în pământ liber, crumpene, lebeniţe şi pepeni. Salata văratică şi verzele din stratul cald le sădim afară în liber. Dacă e cald, începem în Aprilie cu udatul plantelor. Stratul cald îl aerisăm tot mai des, ear'la urmă către amează îl lăsăm de tot liber. Plivim cu îngrijire plantele răsădite şi împuternicite, când a dat buruiana.

La pomi. Curăţă omizile ce încep a se arăta în Aprilie. Cercetează altoile altoite în Martie. Altoeşte cu mugur crescând.

In viie. Urmează desgropparea, aracirea şi cercuirea viţei. Dă întâia sapă cât de adânc, mărunţind pământul bine.

La stupi. Fă cercetarea stupului. Vezi nu e moartă matca, dacă da, împreună stupul cu altul. Găsind lipsă de hrană, ajută dând miere.

Şi-al optulea, un Turc bărbos,
Isbi turbat de sus în jos

In piept cu acul puştii, fiara —
Şi-atunci pocnind se rupse scara

Şi bietul căpitan căzù
Pe spate 'n şanţ... şi-atâta fu,

Căci s'adunau păgânii gloată
Şi-un om era reduta toată

Şi 'ntregul parapet un fes,
Atâta se 'nglotiau de des.

Cădeam ca fruzele de brumă,
Ear' sângele curgea cu spumă.

Nici loc să stai, nici drum să treci
Şi fum de puşcă, să te 'neci,

Ce vaete, şi n'aveai vreme
Să fii milos cu cel-ce geme!

Şi ce-am văzut atunci — minune —
Şi 'n groapă morţilor voiu spune!

Nici chip de acu să mergi în foc,
Nici chip să stai sub zid pe loc.

Se dete semn atuncia oastei
Să părăsească clinul coastei

Şi ne am retras departe 'n văi,
Striviţi, o mână de flăcăi.

Flămânzi şi uzi şi 'ntorşi din cale
Cu sufletul topit de jale.

Bucureşti, Martie 1900.

G. Coşbuc.

Pagini din istoria României
de
G. COŞBUC.
1876—1878.

V.
Risipirea Plevnei.

XI.

Pe şesul Plevnei, între oraş şi Vid era o pustiire şi o jale fără de nume.

Şi de-a stânga şi de-a dreapta şoselei se vedeau numai grămezi de puşti turceşti, de tunici rupte, de fesuri, de cartuşiere, de baionete şi de încingători. Ici şi colo se vedeau piramide de ghiulele. Ear pe şes cât era de mare, se vedeau corturi asvârlite în noroiu, puşci rupte, săbii perdute, fesuri, roţi sfărmate, tunuri fără telegile lor, fâşine risipite, bluze rupte. Toate într'un amestec ca după un potop de ape.

Ear plumbii de puşcă acoperiau câmpia în tot largul ei. Atâta plumb era pe jos, încât nu se vedea faţa pământului. Nu erau numai plumbi împuşcaţi, ci asvârliţi pe jos din cărtuşiere, căci în clipa ce s'a dat semnul să depue armele, Turcii şi-au aruncat în vânt plumbii din cărtuşiere, par'că voiau să scape de ei. O companie de soldaţi ruşi a adunat în saci plumbii de pe câmpie, şi aproape o săptămână a tot avut ce s'adune.

Şi era un amestec de oameni pe câmpie, ca într'un furnicar. Printre miile de care încărcate cu întreg avutul Turcilor din Plevna, alergau de colo până colo femei plângând cu hohote, copii ţipând şi alergând în picioarele cailor, bătrâni cu barbele albe căzând peste cadavre şi chemând numele lui Dumnezeu în pierzarea minţii.

Şi pretutindeni răniţi, cu obrazul plin de sânge, răzimaţi de care şi de boii din jug; căzuţi sub roatele carelor şi sub picioarele bivolilor, aşternuţi câmpului, şi tăvălindu-se în sânge, cu gemete sfâşiitoare. Pretutindeni căruţe resturnate peste oameni care muriau sub ele, pretutindeni vaete şi ţipete, şi nechezuri de cai şi mugete de bivoli răniţi care se luptau cu moartea. Dincolo vedeai şireaguri de robiţi, mergând la vale, dincoace şireaguri de răniţi care se tirau spre Plevna.

Ear într'acest amestec de vaete s'auziau nesfârşitele cântece din trâmbiţe şi dobe, şi chiote; se vedeau batalioane ruseşti şi româneşti, înaintând spre Plevna cu strigăte de veselie şi cu musici în fruntea lor, şi se vedeau cazaci şi călăraşi luând câmpia în goană, dând peste Turci şi căutând să facă linişte pe şes.

Nu mai încăpea câmpia atâta amar de oameni, şi cu toate acestea de pe dealuri curgeau într'una regimentele Ruşilor şi ale Românilor; veniau în goana cailor cu tunurile de pe coaste, îmbulzindu-se în norul acela de oameni striviţi.

In marginea şesului, spre Plevna, erau fântâni pe care le săpase Osman, ca să aibă apă pentru oştire. Erau nisce bazinuri mari. Acolo s'adunaseră răniţii câţi au putut răsbate prin mulţime, unii să-şi spele rănile, alţii să-şi potolească focul setei pricinuite de perderea sângelui. Era o negrăit de jalnică privelişte acolo. Se înroşiseră apele de sânge; mulţi, poate sute de răniţi, s'au asvârlit în apă ca să-şi curme durerile şi au murit acolo. Alţii s'au adăpostit în casele Bulgarilor de pe marginea aceea. Aceste case erau descoperite şi ruinat de Osman, căci el neavând lemne de foc în tabără a lăsat să dărîme casele mici de pe laturile oraşului şi a făcut foc cu lemnăria lor. In ruinele acelea au fost găsiţi sute de Turci morţi, a doua zi, mulţi cu carnea obrazului sfâşiată de mânile lor în năprăznicia durerilor.

XII.

Pe câmpia aceasta sosi pe la două ceasuri după ameazi, Domnitorul nostru venind de pe dealuri de la Opanez. A fost primit de oştirile creştine cu o negrăită chiotire de bucurie. El dete poruncă unui regiment, să vie după el cu musică, şi porni cu generalii săi spre Vid.

Іанка Китезва
Романилор.

Janko, Anführer
der Romanen.

Prin amestecul acela de oameni abia putu să străbată. Aproape de podul Vidului a întîlnit pe Osman paşa într'o trăsură cu doftorul său, păzit de călăraşii nostri.

Osman văzu de departe cum salută soldaţii cu chiote pe un general ce venea călare, înconjurat de alţii, şi au întrebat prin semne pe un călăraşi să-i spue cine e omul pe care îl primesc oştirile cu atâta chiot. Când i s'a spus că e Domnitorul nostru, Osman şi-a aţintit privirile asupra Lui, ear când a fost mai aproape cu trăsura s'a ridicat de pe jeţul trăsuri şi stând în picioare şi a scos fesul.

Domnitorul nostru s'a oprit, l-a salutat pe Osman, i-a dat mâna şi l'a lăudat pentru vitejia ce a arătat-o întru apărarea Plevnei. Ear Osman i-a mulţumit stând tot în picioare, cu toate că rana piciorului stâng îl durea grozav, şi n'a voit să se aşeze pe jeţ, ori cât îl ruga Domnitorul să nu se chinuiască. Insuşi Domnitorul zice, amintindu-şi de întâlniria cu Osman: „Acest om mi-a intrat la inimă cu totul. Faţa lui îl arăta om blând şi cu porniri nobile şi ţi-e mai mare dragul de el".

Osman era bărbat de statură mijlocie, îndesat şi bine făcut; cu barba neagră, nu mare, şi cu ochii frumoşi, negri şi plini de bunătatea inimii. Era om de vre-o 40 anĭ, liniştit la mişcărĭ şi la vorbă, chibzuit la întrebărĭ şi la răspunsurĭ. Avea în cap obicĭnuitul fes al Turcilor, în spate o manta de general, albastră-deschisă cu galoane de aur. Avea numaĭ cisma din piciorul drept; cel stâng îĭ era legat în cârpe, de pe sub genunchiu.

Pe câud vorbia Domnitorul cu Osman, Marele Duce Nicolae, dete şi el mâna cu Osman, lăudându-l. Apoi trăsra lui Osman a plecat mai departe spre Plevna.

După plecarea lui Osman, Marele Duce a întrebat pe Domnitorul nostru, ce are de gând să facă acum şi unde va dormi la noapte. In Plevna! răspunse repede Domnitorul nostru, vesel de biruinţa zilei. Dar marelui Duce nu i venia la scoteală acest lucru şi sta pe inimă să nu intre în Plevna Domnitorul nostru întâiu, ci Ţarul Ruşilor. Era destul că în Plevna au intrat cu puterea oştilor Românii mai dintâiu, acum cel puţin să fie Ruşii cei dintâiu care să intre cu alaiu şi cu musică.

De aceea Marele Duce a rugat pe Domnitorul nostru să nu intre în Plevna, ci să meargă la Poradim la ţarul, ca să-i spue cum s'a petrecut lupta şi să-i abată gândul de a veni a doua zi în Plevna: că nu sunt toate în bună rînduială în oraş că poate Osman să fi pus iarbă de puşcă pe sub clădiri ca să sară Plevna în aer. Adevărat e, că în Plevna nu se ştia ce este şi ce nu; şi într'adevăr peste noapte au ieşit din ascuntzĕori câte-va companiĭ de Cerchezĭ şiau năvălit asupra oştirilor noastre. Dar atâta a fost tot.

Domnitorul nostru a înţeles gândul Marelui Duce. Obosit cum era, n'ar fi vrut să mai facă încă un drum de vr'o câteva ceasuri călare până la Ţarul. Şi s'apropia şi noaptea. Dar în urmă s'a învoit; însă nu L'a răbdat inima să nu s'abată mergênd spre Poradim, prin Plevna. Marele Duce vĕzênd că totuşi Domnul Românilor voeşte să intre în Plevna, ca să nu-l lase singur, a plecat şi el — cel puţin să intre amêndoi de-odată în cuibul lui Osman. Dar a mers până la un loc şi s'a întors. El ştia de ce.

Prin Plevna a trecut Domnitorul nostru repede. Pe uliţele strimte ale oraşului era un miros nesuferit de mort şi de oameni bolnavi. Abia putu să străbată de oştire. Ear generălii sĕi, în îmbulzeala cea mare, se rupseră de El şi se perdurĕ, aşa că El avea pe lângă sine numai vr'o câţi-va ofiţeri şi puţini soldaţi de pază.

Se făcuse întunerec de tot. El pierdu drumul; din pricina întunerecului şi a stradelor strimte şi încâlcite. Pe unele strade începură să s'audă împuşcături. Erau Cerchezi ascunşi, care isbiau străjile noastre. Puteau să-i atace Cerchezii, să-i ucidă ori să-i prindă.

După multă ocolire încoace şi în colo deteră de un băiat bulgar, pe care-l întrebară româneşte, în cotro e calea Griviţei. Băiatul, deşi pricepu întrebarea, se înfricoşă, voind să fugă. După ce 'i-au spus, să nu se teamă de Osman, că e bătut şi robit, băiatul a mai prins inimă şi alergând pe lângă cai, 'l-a scos din oraş pe şoseaua Griviţei.

A fost o minune, că Domnitorul cu ai sĕi'a ajuns la Griviţa în bună pace. Nu vedeai nicĭ mâna, aşa era de întunerec, ear drumul plin de gropi. Caii se împedecau într'una în sîrmele tăiate ale telegrafului. Intr'un loc deteră de o trăsură de ambulanţă cu răniţi turci, resturnată în şanţ şi sfărîmată. Erau înfiorătoare gemetele acestor răniţi, care aveau să petreacă noaptea în marginea drumului, fără nici un ajutor.

Din satul Griviţa Domnitorul a luat o căruţă ţărănească şi a ajuns pe la nouĕ ceasuri la Poradim la Ţarul. Prin sat erau numai focurĭ, prin toate grădinile şi curţile ear pe lângă focuri stăteau Ruşiĭ roată şi chioteau. Ţarul n'a voit să se înduplece: stăruia să intre a doua zi în Plevna, împreună cu Domnitorul.

Pe la zece ciasuri. Domnitorul nostru a plecat să se culce. Era amorţit de ger şi obosit de tot, căci ziua întreagă nu s'a dat jos din şea Nu mâncase şi ni nu băuse nimic de ieri seară.

AVRAM IANCU.

Dăm azi portretul mareluĭ viteaz Avram Iancu, în fruntea oştiriĭ sale de la 1848—49. Alăturea de Andreiu baron de Şaguna, în veacul XIX n'am avut noĭ un bărbat maĭ de seamă ca Iancu. Ce a făcut Şaguna prin mintea sa ageră, a făcut Iancu prin viteţia sa fără seamăn: a mărit cinstea neamuluĭ românesc.

Dăm portretul luĭ Iancu anume acum, când ne vine ştirea, că gendarmiĭ ceĭ au sevîrşit o sălbătăcie: au smuls de pe mormêntul mareluĭ erou treĭ moliĭ, pe carĭ îĭ plantase acolo o Româncă cu inimă.

Românĭ! rugaţi-vă pentru odihna luĭ Iancu, şi ajutaţi şi miluiţi unde veţi întâlnì vre-un Moţ, căcĭ Moţiĭ luĭ Iancu 'şi-au vărsat din belşug sângele pentru binele şi mărirea neamuluĭ românesc.

Noutăţi

Arad, 13 Aprilie 1900.

Distincţiunĭ preaînalte. Zilele acestea Majestatea Sa Monarchul nostru la 14 personagii înalte a dăruit *„ordinul-lâna-de aur"*. Noii cavaleri ai acestui ordin înalt sunt parte prinţi din străinătate, parte aristocraţi austriaci şi maghiari. Dintre Ungurĭ de astădată au fost distinşi cu acest ordin următorii patru aristocraţi: Prinţul Nicolae *Pàlffy*, membru al casei magnaţilor (în vîrstă de 39 ani); Ladislau *Szögyény-Marich*, ambasador al monarchiei la Berlin (în vîrstă de 59 ani); contele Bela *Cziráky*, mareşal al curţii (în vîrstă de 48 ani), şi contele Alexandru *Károlyi*, deputat şi consilier intim (în vîrstă de 69 ani). — Mai mult preocupă presa distingerea ambasadorului *Szögyény-Marich*, care nu e nici prinţ, nici conte, nici baron, şi cu toate acestea Majestatea Sa — chiar în preajma călătoriei Sale la Berlin, — a conferit ambasadorului Său din capitala Germaniei cel mai înalt ordin al casei habsburgice. În această distincţiune presa din monarchie şi din străinătate vede o tendinţă politică.

*

Uniunea interparlamentară. Se scrie dela Bucureşti, că dl Em. *Porumbaru*, fost ministru, se va duce la 18 Aprilie n. ca delegat al grupului interparlamentar din România la Bruxella, pentru a lua parte la consultările biuroului interparlamentar, unde se va desbate importantul proiect al unui cod de drept internaţional. Din partea Maghiarilor vor merge contele *Apponyi* şi vojnjorul *Pázmándy*.

*

Demonstraţie în contra reginei Victoria. Se ştie, că bătrâna regină Victoria a Angliei petrece acum de mai multe zile între Irlandezi, pe cari ar vré să-'i mai îmbuneze în faţa multelor nenorociri, ce Anglia le întimpină în războiul cu Burii. Din cele petrecute până acum însă Regina nu prea se vede încungiurată de însufleţire firească între Irlandezi, căci eată ce se telegrafează din Londra cu data 11 Aprilie: O firmă din Tipperney 'şi-a trimis pe toţi *muncitorii*, cu un tren separat, la Dublin, pentru a face prin *aceştia* ovaţiuni reginei. Când trenul s'a reîntors la Tipperney, mulţime mare din popor a insultat pe „excursioniştĭ" şi 'i-a împroşcat cu noroiu, şi tot atunci un mare magazin al firmei a fost aprins de făptuitori necunoscuţi, tocmai când muncitoriĭ nu erau la îndemână să ajute la stingerea focului, ear pompierii civili n'au vrut de loc să iasă în faţa catastrofei. Au fost chemaţi pompieriĭ militari, cari însă n'au putut nici ei să ajute nimic, deoare-ce toate tevile tulumbelor erau tăiate.—Astfel fabrica toată a fost prefăcută în scrum şi cenuşă, numai din pricină, că proprietarul a salutat pe regina prin muncitorii sei.

*

Cel maĭ potrivit cadou. Suntem în preajma unuĭ praznic mare. Vin Paştile. Fiecare dintre noĭ va avè de sigur pe cineva, căruia ar dorì să 'ĭ facă de sărbătorĭ ceva cadou. Ce? O întrebare, al căreĭ răspuns depinde mult de la situaţia celuĭ ce voeşte să dee cadoul, dar' şi maĭ mult de la gustul aceluĭ cineva, căruia ar dorì să-'l dee. Ear' acest gust, când l acel *cineva* e *ea* şi nu el, are atâta sumedenie de nuanse, încât a bună-seamă poţĭ risca 100 contra 1 că nu'i-'l nimereştĭ. De aceea, pentru ca să fii sigur, că din partea dorită cadoul D-tale va fi bine primit: *fă-'ĭ cadou losurĭ de ale loterieĭ Caseĭ naţionale.* Te costă un bagatel şi totuşĭ ai făcut *cel maĭ potrivit cadou*, pe care un Român ce se respectă poate să-'l facă uneĭ Românce deto şi viceversa. Losurĭ de acestea se capătă la „Asociaţiune" în Sibiiu şi la toate băncile şi librăriile româneştĭ şi *costă numaĭ o coroană unul.* Eată deci resolvată problema: Nu ai paradat cu bijuteriĭ şi alte marafeturĭ scumpe, care pot eventual să-'ţĭ dee testimoniu de risipitor şi totuşĭ ai făcut două fapte bune deodată: ai dat persoaneĭ respective un semn oare-care, că o ai cu drag în cugetul D-tale şi ai spriginit şi o întreprindere culturală românească.

*

Un dar al regeluĭ Belgieĭ. Din Bruxella se telegrafează, că în şedinţa din 11 Aprilie a camereĭ belgiane, ministrul-president a cetit un decret al regeluĭ Leopold, care vesteşte, că *întreaga sa avere imobilă o dăruieşte statului.* Camera a întimpinat cu mare însufleţire dărui ea făcută de generosul Suveran. Marele act de generositate regele Belgieĭ l'a făcut din incidentul aniversăriĭ a 65-a a naşteriĭ sale, şi guvernul ţeriĭ va presenta camerii un proiect de lege special pentru primirea daruluĭ regesc, pe seama statuluĭ.

*

„Cavalerismul" unui „redactor". Suntem rugaţi a publica următoarele: Onoratul public românesc are deja cunoştinţă despre afacerea mea cu individul Măglaş, care girează fiţuica din Arad poreclită „Veselia". După-ce acest serman omuleţ m'a insultat în coloanele „foaiei" ce se tipăreşte în vecinătatea saloanelor nocturne din „Aranykéz utcza", i-am dat cinstea de a-'l provoca prin martoriĭ mei, dniĭ Baron Chappon şi Dr. Ioan Suciu, ca să-mĭ dea satisfacţie cavalerească pentru ofensele incualificabile. Şi bietul „redactor", după-ce a umblat cu limba scoasă jumătate de zi zădarnic să-şĭ afle secundanţi, că un singur bărbat cinstit nu s'a aflat ca să-'l împărtăşască de această nemeritată cinste, s'a pus să se spele în coloanele unei foi ungureşti din Arad, declarând în respectiva foaie, că *„nu mi dă satisfacţie"*, deoare-ce *eu aş avé vr'o chestie neaplanată cu d-nul D. Lascu.*

Ca publicul românesc să nu rămână în presupunerea că *„adevăr a grăit gura păcătosului"*, dau maĭ jos următoarea declaraţiune:

Declaraţiune.

Deoare-ce s'au făcut unele aserţiuni, că între mine şi d-nul Iustin Ardelean redactorul „Vulturului" ar exista chestie de onoare neaplanată, vin a declara următoarele:

Foştiĭ mei martori, d-niĭ Lucian Bolcaş şi Iustin Marşeu, primind încheiarea chestiei din vorbă de afacerea lor de onoare şi aplanându-o definitiv cu d-nul Ardelean, din parte-mĭ n'am decât să consider şi eu respectiva afacere — pe basa protocoalelor existente—de aplanată pe cale cavalerească.

D. Lascu, m. p.

După acestea rog on. public să mĭ scuze că am fost silit a mĭ amesteca în tĕrîţe şi că din milă am vrut să cualific pe un individ, pe care *de mult l-au discualificat vênjoasele palme ale d-nului Meşter înaintea cafenelei Mitschek din Budapesta.* Spre orientare. *Oradea-mare*, la 11 Aprile, 1900. *Iustin Ardelean*, prim-red. la „Vulturul".

*

Autonomia catolică. *„Alkotmány"* scrie, că o subcomisiune a comisiunei de 27. apoi delegaţiĭ guvernului ţin consultări continue (de săptămâni) în chestia autonomiei. Consultările erau îngreunate până acum prin faptul, că episcopiĭ gr.-cat. români au înaintat o declaraţie răsboinică, în care protestează în contra autonomiei maghiare. „Acum însă, — scrie numitul ziar, — s'a ivit posibilitatea retragerei declaratiunei din partea prelaţilor români, în schimbul unor anumite concesiuni".

Probabil că „Alkotmány" îşi exprimă numai dorinţa de a se întêmpla lucrul acesta.

*

Pentru Iancu. In primele zile după sărbătorile Paştilor, Liga culturală va ţiné un meeting în Bucureşti, pentru a protesta contra injuriei aduse memoriei lui *Avram Iancu* şi contra barbarismului maghiar făptuit, prin condamnarea celor trei studenţĭ cari au depus o coroană pe mormêntul lui Avram Iancu.

*

Cadou Muntenegruluĭ. In 10 l. c. n. a sosit în golful *Antivari* o mare corabie rusească, conţinênd treĭ bateriĭ de tunurĭ cu repetiţie, o mare cuantitate de corturĭ pentru tabără şi muniţiĭ. Toate acestea au fost trimise de Ţarul Rusieĭ pe seama Muntenegruluĭ.

*

Faptă vrednică de laudă. Nise trimit spre publicare următoarele rînduri: Am cetit în numărul trecut al foiĭ „Tribuna Poporuluĭ" despre „tiraniĭ miciĭ", între carĭ sunt şi notariĭ dela sate. Şi cu tot dreptul mulţĭ din eĭ se pot numi „tiranĭ miciĭ", căcĭ foarte mult rău ne pot face, şi ne pot pune marĭ piedecĭ causelor noastre româneştĭ şi confesionale, — şi din contră, aceĭ funcţionarĭ dacă sunt conştiĭ şi curaţĭ la inimă, — ne pot face mult bine şi marĭ serviciĭ, ear aceştia vrednicĭ sunt de toată lauda. Asa în comuna *Gurbeziu*, notariul *Aureliu Fildan* a mijlocit comuneĭ bisericeştĭ 16 jugăre catastrale pământ din ale foştilor urbarialiştĭ. Cu atât este mai mare lauda pentru dl notar, cu cât în comuna Gurbeziu sunt două confesiunĭ: romano-catolică şi greco-orientală şi a lucrat într'acolo, ca comuna noastră bisericească să capete pământul acela. Amintesc totodată cu multă bucurie, că sus numitul domn notar a primit bucuros alegerea sa ca membru în comitetul parochial al bisericeĭ noastre Onoare luĭ!

i. c.

*

Concert şi teatru în Cefa. Ni-se trimite următoarea invitare: Tinărimea română şcolară din comuna Cefa (Bihor) va arangia la 10/23 Aprilie a. c. *concert şi teatru* împreunat cu dans, în localul şcoaleĭ noastre gr. or. din loc, la care se invită onoratul public. Taxa: de persoană 1 coroană, de familie 2 coroane.

Pentru un preţ moderat se va căpăta şi cină.

Cefa, la 11 Aprilie n.

Ioan Costa,
învăţător.

*

Convocare. In urma înalteĭ ordinaţiunĭ a Excelenţieĭ Sale domnuluĭ ministru de interne din 14 Decemvrie 1899 Nr. 116 155 prin aceasta convoc adunarea generală a societăţiĭ înfiinţânde pentru ajutorare în cas de morb şi înmormântare *„Allianza"* pe ziua de *Duminecă, în 15 Aprilie* 1900, *înainte de ameazĭ la 11 oare* în localităţile cabinetuluĭ de lectură al „Asociaţiuneĭ naţionale Aradane". Obiectul adunăriĭ va fi: modificarea paragrafuluĭ 27 din statute, referitor la taxele mediculuĭ şi ale cassaruluĭ. La această adunare generală sunt rugaţĭ a se întrunì toţĭ membriĭ înscrişĭ până acum şi carĭ voesc încă a se înscrie, cu observerea, că la adunarea generală numaĭ aceia vor avè vot, carĭ vor fi deja înscrişĭ în şirul membrilor societăţiĭ. Arad, la 12 Aprilie 1900. *Petru Truţa*, director-preşedinte.

*

Producţiune musicală şi joc în Sălişte. Primim următoarele rînduri: Reuniunea meseriaşilor din *Sălişte* prin comitetul subscris invită la producţiunea, pe care o va arangea în 10/23 Aprilie 1900 (a doua zi de Sf. Paşti), cu binevoitorul concurs al „Reuniunei române de cântări din loc" în sala festivă a şcoalei. Se va începe seara la 8 ore şi preţul de intrare la locul I. e de 2. cor., locul II 1 cor. (scaune numerotate), cei cari stau în picioare 60 bani, ear' pe galerie 50 bani. Considerând, că venitul curat e destinat pentru fondul reuniunei, se primesc cu mulţămită şi eventuale suprasolviri, cari apoi la timpul seu se vor cuita prin ziare. După producţiune urmează joc. Săliştea, în 2/15 Aprilie 1900. Comitetul arangeator.

*

Creştinĭ bunĭ. Credinciosiĭ văduva Persida *Popi*, Lazar *Birdean* şi soţia sa *Ana* născ. *Popi*, conduşi de simţămintele evlaviei creştinesti au dăruit sfintei bisericĭ din *Checia-română* un prea frumos prapor bisericesc de mătăsă în preţ de 100 coroane, care în Dumineca a patra din sf. post s'a sfinţit în chip sărbătoresc. Primească marinimoşiĭ dăruitorĭ şi pe această cale adânc simţita mulţămită a comunei bisericeşti.—Gavril Sălăgianu, paroch.

*

Săteni bravĭ. Din Cuiedĭ ni-se scriu următoarele: Fiind proiectată de domniĭ maghiarisătorĭ şi în comuna *Cuied* (com. Aradului) înfiinţarea unei şcoale de stat, membriĭ românĭ din comitetul comunal, fiind în majoritate şi cunoscătorĭ de chemarea lor ca Românĭ, — *au respins cu toţiĭ proiectul domnilor*, şi şcoala de stat a căzut în baltă. Cinste li-se cuvine îndeosebĭ bravilor membri *Nicolau Mican*, *Georgiţă Stepan* şi *Pinteu Rad*, primar, pentru ţinuta lor bărbătească şi românească. — x.

*

Ce să fie pricina? Primim următoarele rînduri: Comuna *Hodiş* (în com. Aradului), la stăruinţa preotului de acolo Ioan *Popovici*, a pornit proces împotriva notaruluĭ cercual *Dénes* din Cuied. De atuncĭ — se zice — au fost două deputaţiunĭ la ministrul în afacerea aceasta, ear acum causa comunei ar fi fost urgeată acolo şi în scris. Ce-ĭ drept, eu nu ştiu, pe ce temeiu şi motive a pornit părintele Popovicĭ acusa comuneĭ, dar' văd, că ea foarte puţin e luată în socotinţă. A trecut deja anul, şi fapte nu maĭ vedem din toată afacerea, numai promisiunĭ goale, aşa că acum ni-se sfîrşeşte toată îndelunga răbdare. Nu-'mĭ vine să cred că părintele Popovicĭ ar ţinti să abuseze de adevărata iubire şi încredere ce poporul 'şi-a pus-o întrînsul. — *Toma.*

*

O întîmpinare. Ni-se scrie: „In numărul din Dumineca trecută a „Trib. Pop"-luĭ a apărut o „Intimpinare" referitor la alegerea mea de preot în Bêrzava. Cine voeşte să roşească, roşească, eu nu vreau pată pe a mea armă, nicĭ pe obrazul meu. Nu ştiu cine este sau cine a fost acel domn „un alegător", — dacĭ mĭ simt dispensat a sta la vorbă cu dînsul, care puşcă de după copacĭ şi care aşa se vede că îĭ este ruşine să subscrie ceea-ce spune. Pe lângă că nu-'ĭ lucru frumos, dar' nu e nicĭ lucru cavalerese a ataca din umbră. Să iasă la lumină dl „un alegător" şi vom sta de vorbă. *Bârsa*, 29/III. 1900.

Avesalon Tiucra,
preot.

*

In prăvălia luĭ Làzàr Gyula din Arad au sosit şi se pot cumpăra *ape minerale vindecătoare şi ape acre*, în sticle umplute anul acesta; tot-asemenea recomandă, ca foarte bună, *peatra albastră „raffia"*.—Telefon: Nr. 344 (în edificiul „Hotelului-Central").

*

Se află de vênzare pe teritorul Petrileĭ comit. Hunedoareĭ, pădure de *fag şi puţin brad* de o exteusiune de 220 jugăre a proprietaruluĭ Petru Paraschiv. — Doritoriĭ de a o cumpăra această pădure (fructul) să binevoească a se adresa la parochul Simeon Suciu în Petrilla, posta Petroşenĭ, pentru darea de informaţiunĭ.

*

Poşta administraţiei.

Dluĭ *Niculae Banciu* în *Marpod*: Abonamentul D-tre e plătit până 1 Iulie anul acesta

Dlor *N. Bosioc şi fiul, sculptorĭ*, în Berlişte: Suntetĭ achitaţi pe întreg anul 1900, ne datorează însă Nistor Bosioc, economul.

Dluĭ *Teodor Sarafin* în *Orşova*: Procură-ţĭ cartea „Amicul Poporuluĭ" dela noĭ, trimiţênd prin mandat postal 1 cor. şi 10 fil.

Tipografia
„Tribuna Poporuluĭ"
arangiată fiind cu material nou
primeşte spre executare:
Tipăriturĭ de bancă, | Cărţĭ, Broşurĭ, | Ori-ce tipăriturĭ.
Invitărĭ la nuntă, | Anunturĭ funebrale, etc.
Cele maĭ
moderate preţurĭ!!

ULTIM CUVÊNT.

40 de pricini. — Un vlădic făcându-'şĭ visitaţia canonică prin eparchie, ajunse la un sat.

Preotul fusese încunoştiinţat despre venirea P. Sfinţituluĭ şi trebuia, după obiceiu, să pună a se trage clopotele la intrarea ierarchuluĭ în comună.

Cu mare mirare şi ciudă observând archereul aceasta, chemă pe preot şi-'ĭ zise restit:

— Bine, părinte, pentru-ce nu sună clopotele?

— Să vezĭ, Prea Sfinţite. Nu sună pentru patru-zecĭ de cuvinte...

— Anume?

— Anume, întâiu, că n'avem clopote, al doilea, pentru-că...

— Destul, destul, părinte. De celelalte cuvinte te iert.

Şi se depărtă rizând.

Editor: Aurel Popovici-Barcianu.
Red. respons.: Ioan Russu Şirianu.

ECONOMIE.

Cereale (bucate).

De acĭ încolo preţurile pe piete se socotesc în *coroane* şi după *50 chilograme*, ear' nu ca şi până acum, după maja metrică (100 chilograme).

Preţurile dela 13 Aprilie n.

In *Arad:*

Grâul cel maĭ bun . .	cor.	6.95—7.1.5
Grâu mijlociu	„	6.85—6.90.
Cucuruz	„	4.65—4.70.
Sĕcară	„	5.35—5.40.
Orz	„	5.30.
Ovĕs	„	4.30—4.40.

Cursul pieţiĭ din Arad.

Hârtie-monetă română	Cump. fl.	9·48	vênd	9.52
Lire turceştĭ	„	—.—	„	—.—
Imperialĭ (15 R. aur)	„	18.90	„	19.—
Ruble ruseştĭ 100 à	„	126.—	„	127.—
Galbenĭ	„	5.58	„	5.62
Napoleon-d'orĭ	„	9.48	„	9.55
100 Marce germane	„	58.50	„	58.95
Livre sterling	„	11.90	„	12.50

Spirt:

		21 lan.
Spirt rafinat;	cu toptanu	55.50
„ „	cu micu	56.50
„ brut	cu toptanu	54.50
„ „	cu mic	55.50

Porcĭ:

(Piaţa Steinbruch)

Ungari; greutate:

bătrânĭ	320—380 kg.	40——42.	cr. p. kg.
tineri	320—390 „	44——44.5	„ „ „
„	250—390 „	44——45	„ „ „
„ până	250 „	45——46	„ „ „
mijlocie	240—260 „	47.5—48	„ „ „

Din „Noua Revistă Română“, a căreĭ prospect şi apel l'am dat, după-cum am înregistrat deja şi sumarul celor două numere dintâiu, a apărut numĕrul 4, cu următorul cu prins bogat:

Cronica politică: Stavri Predescu: Partidele noastre politice. — Sp. Haret, St. Hepites, E. A. Pangrati, D. Emmanuel, N. Coculescu, C. Miclescu, D. Mirescu, D. Bungeţianu, G. Tzitzeica, M. Ianculescu: Proiect de lege pentru introducerea călindarulŭi apusean drept călindar al statuluĭ în vieaţa civilă. (Memoriu justificativ) — *Etnografie*: Gustav Weigand: Românii din Sêrbia şi din Bulgaria-apuseană. — *Literatură*: G. Coşbuc, Elementele literaturei poporale. — D. Teleor: Anton Pann (schiţă). — *Pedagogie*: N. Vaschide: Introducerea la studiul aplicaţiunilor pedagogice ale cercetărilor psihologieĭ esperimentale. — *Mişcarea literară şi stientifică*: Ioan Slaviciĭ: Vatra părăsită. — Panait Zosin: Dulcĭ şi amare, poesiĭ. — N. Vaschide şi Van Melle: O nouă ipotesă asupra naturei condiţiunilor fisice ale odoratuluĭ. — Notiţe bibliografice.

Suplimentul I.: Din Bucovina. — Suplinitoriĭ şi legea învĕţămêntuluĭ secundar, de N: Em. Teohari, directorul gimnasiuluĭ din Slatina. — Ateneul din Bacău. — „Călindarul Poporuluĭ“. — Imaginaţia şi felurile eĭ la copiĭ (conferenţă ţinută la şcoala normală de institutoare din Iaşĭ).

Suplimentul II.: Ca la noĭ la nimenĭ... „De Sfântul Ilie“, de Victor Bogdănescu.— Iubire (poesie), de Ioan Petrovicĭ — In închisoare, de Iancu Horia. — Scrisoare (poesie), de Nirvan. — Călĕtoria dn nuntă, de Sprin S. Hasnaş. — Tristeţe, Lebăda (poesiĭ), de D. Karr. — Discursul unuĭ ambasador chinez. — Ateneul român.

Banca generală de asigurare mutuală.

„TRANSILVANIA“

423 5—41 ÎN SIBIIU.

asigurează pe lângă cele mai favorabile condiţiuni:

1. în contra primejdiei de foc şi de explosiuni; clădiri de ori-ce fel, mărfuri, producte de câmp, mobile ş. a.;

2. pe viaţa omului în toate combinaţiunile, precum: asigurări de capitaluri în casul morţii şi pentru terminuri fixate, de zestre şi de rente.

Deslușiri se dau, şi oferte de asigurări se primesc din comitatele: *Arad, Bichiş, Bihor, Ciănad, Caraş-Severin, Timiş şi Torontal*

Agentura principală din Arad.

Strada (Széchenyi Nr. 1. casa dlui advocat Dr. Virgil Bogdan etagiul II) precum şi prin agenturile cercuale şi speciale.

Imprumuturi ieftine pe amortisaţie

Recomand în atenţiunea on. proprietari de pământ şi proprietari de case în Arad-centru, că prin mijlocirea mea pot obţinè până la cele mai mari sume şi pe lângă condiţiuni foarte favorabile

imprumuturi ieftine amortisaţionale cu amortisaţie de 15—50 ani.

Nu comput înainte nici un fel de remuneraţie, convertesc datorii vech, de asemenea la dorinţă anticipez de la mine cheltuelile de intabulare.

Provocându-mĕ la faptul, că de mai mulţi ani la foarte numĕrosi inşi i-am împlinit spre cea mai mare mulţumire a lor trebuinţele de imprumuturi, rog cu toată stima pe on. domni proprietari de pământ şi proprietari de case, ca în propriul lor interes cu deplină încredere să se adreseze mie cu afacerile lor de imprumuturi.

Imprumuturile sunt pe camete de 4% 4½ şi 5%

pe lângă amortisare corespunzĕtoare din capital

Institut de imprumut pe imobile şi moşii 220—71

Szücs F. Vilmos

ARAD, Fő-ut Nr. 5, vis-à.vis cu moara Széchenyi.

Cercati

şi Ve veţi convinge!!

Că în „PRAVALIA“ ce şi-a deschis Fabrica însoţirei câlţunarilor din Arad în palatul „Minoriţilor‘ strada bisericii (Templom-uteza.) Veţi găsi tot feliul de ghete trainice, de cali tate excelentă, fason elegant şi cu preţurĭ ieftine încât on. public nu maĭ este expus se cumpere cu bani scumpi fabricaţiuni slabe din străinătate.

Asortiment bogat de papuci plüş, pentru dame.

Comande după mĕsură se primesc şi se execută prompt.

Ne rugăm pentru spriginul binevoitor al On. public, pentruca să putem valora această nisuinţă a noastră şi ca în acest chip să fie ajutaţi micii industriaşi ai oraşului nostru.

Cu toată stima:

434 2— **Direcţiunea însoţirii.**

Fabrică de Casse.

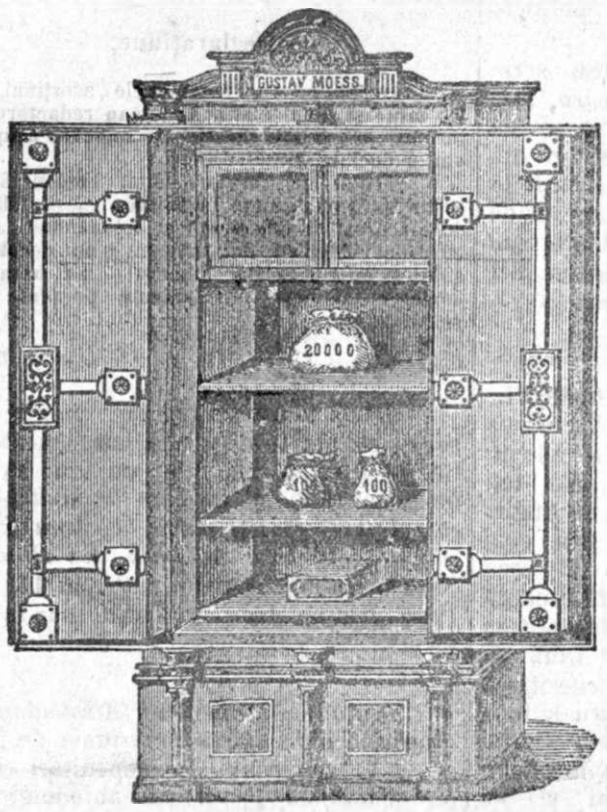

In atelierul meu se construesc

Casse de fer

obicinuite, din cel mai solid material, sigure contra focului şi spargerei.

Casse-Panczer

pentru bănci, constraite din cel mai veritabil oţel.

Ori-ce spargere e absolut imposibilă fie cu ori-ce instrument anume meşteşugit pentru scopul acesta.

Garantez pe deplin că în termin de 24 oare ureme casse nu se vor putè găuri.

Rog deci On. public, care are trebuinţă de Casse de fer, să mĕ onoreze cu increderea şi cu comandele sale, asigurându-l că va fi pe deplin satisfăcut.

Pentru biserici şi comune liferez casse pe lângă solvire în rate după învoială.

Lista preţurilor gratuit şi franco.

Cu disti să stimă:

GUSTAW MOESS

fabrică de casse

366—17 SIBIIU Strada Poplăcei-mari Nr 8.

Tipografia „Tribuna Poporului“ Aurel Popoviciu Barcianu